

Farmasiliv

Medlemsblad for Farmasiforbundet

02
21

Merete Gjermundsen
og Fredrikke Johansen

10

Frigjør sykepleier- tid

Apotekloven 20 år
Ny apoteklov førte
til hundrevis av nye
apotek. Er det blitt
for mange?

16

**Økt norsk medisin-
produksjon**
LMI og Helsedirekto-
ratet ønsker en økning
i norsk legemiddel-
produksjon.

20

Lønnsoppgjøret
Forhandlingene
er unnagjort, og
resultatet innfrir
forventningene.

22

JOBST®

Den sporty kompresjonsstrømpen

Har du kjent på tunge eller rastløse ben før, under eller etter trening?

Kompresjonsstrømper tar vare på bena dine, uansett aktivitet. Bruk JOBST® Sportsstrømper når du går tur, trener, sitter eller står mye. Passer for både kvinner og menn og har flere fordeler:

- Forbedrer blodsirkulasjonen
- Holder bena tørre med mikrofiber
- Puster og reduserer lukt
- Gir ekstra støtte rundt akillessenen

Farge

Sort/grå

Sort

Rosa/grå

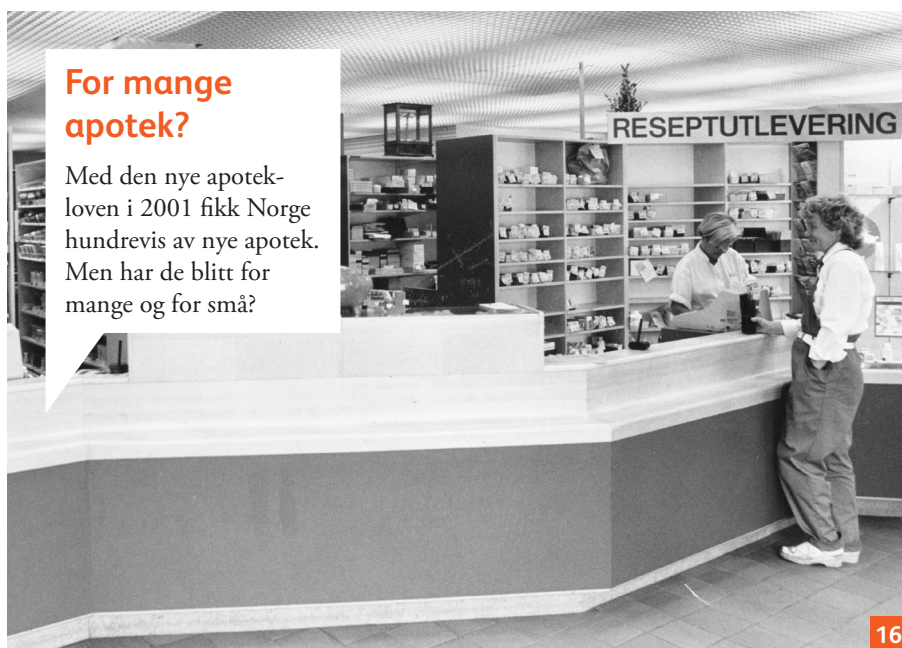
- 5 Forbundsleder har ordet
- 6 Småstoff
- 10 Apotektekniere frigjør sykepleiertid
- 16 Apotekloven 20 år
- 20 Selvforsyning av legemidler
- 22 Lønnsoppgjøret
- 24 Etterutdanning for apotektekniere
- 26 Går i oldefars fotspor
- 28 Norsk ledelse under pandemien
- 32 Hverdagen som gravferdskonsulent
- 36 Parat informerer
- 38 Spørsmål og svar
- 40 Kryssord og hjernetrim
- 42 Parats nestleder

Frigjør sykepleiertid

I et nytt prosjekt har apotektekniere halvert sykepleiernes tidsbruk på medisinerommet i Fredrikstad ved å ta over noen av oppgavene.

Linda Godones. Foto: Heidi Skjønhaug Reinertsen / Apotek 1 Helsehuset Fredrikstad

For mange apotek?

Med den nye apotekloven i 2001 fikk Norge hundrevis av nye apotek. Men har de blitt for mange og for små?

Foto: Geir Pedersen

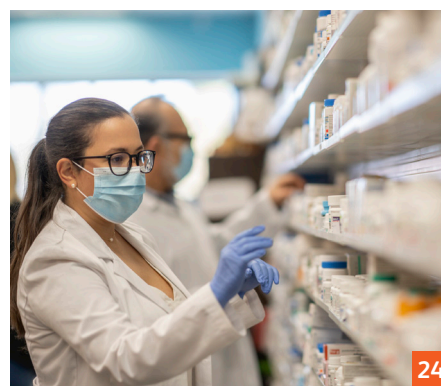
Egenproduksjon av medisin

LMI og Helsedirektoratet tror ikke selvforsyning er realistisk, men ønsker økt norsk medisinproduksjon.

Årets lønnsoppgjør

Forhandlingene er unnagjort i tariffområdene der Farmasiforbundet har medlemmer.

Trenger apotektekniere etterutdanning?

Det er stadige endringer i norske apotek, og Farmasiforbundet mener apotektekniere bør få tilbud om etterutdanning.

Stikk!

Det følte som en merkedag da jeg i mai tok turen til Haugerudsenteret i Oslo for å få det første stikket. Ja, jeg fikk nesten en følelse av høytid da jeg gikk inn i de midlertidige vaksinelokalene på det delvis fraflyttede kjøpesenteret i Groruddalen.

Selve vaksineringsen gikk fort og greit, og damen med sprøyte passet på å gratulere meg med vaksine – gjentatte ganger. I etterkant var jeg litt øm i armen, men jeg var minst like blid. I skrivende stund gleder jeg meg til dose to, selv om det sies at den kan gi kraftigere bivirkninger enn dose én.

Ganske absurd, egentlig, at hele landets, ja hele verdens, fremtid er avhengig av at så mange som mulig går og får seg et stikk eller to i armen. Og ganske absurd at en del mennesker ikke har forstått at dette er løsningen på problemet som har overskygget alt annet det siste halvannet året. Til dem har jeg bare en beskjed: Skjerp dere!

Det var så vidt jeg vet ikke en apotektekniker (eller farmasøyt) som satte det første stikket på meg, og Oslo kommune takler tilsynelatende

vaksineringsen ganske godt på sine provisoriske vaksinesentere. Men jeg hadde ikke hatt noe imot å ta vaksinen på apoteket, heller. Kanskje ved neste pandemi?

Vilje

Farmasiliv

Utgis av:
Farmasiforbundet i Parat

Farmasiforbundet,
Lakkegata 23
Postboks 9029 Grønland
0133 OSLO

www.farmasiforbundet.no
www.parat.com

Besøksadresse: Lakkegata 23
Telefon: 482 10 100
E-post: post@parat.com

ISSN: 1891-6864
ISSN: 2464-1618 (online)

Ansvarlig redaktør: Trygve Bergsland
Mobil: 905 85 639
E-post: trygve.bergsland@parat.com

Leder: Irene Hope
Mobil: 958 00 766
E-post: irene.hope@parat.com

Forsidefoto: Heidi Skjønhaug Reinertsen /
Apotek 1 Helsehuset Fredrikstad
Avbildet: Merete Gjermundsen og Fredrikke
Johansen

Alle illustrasjonsbilder i bladet som ikke er kreditert er levert av iStock.

Redaksjonen avsluttet: 14.06.2021
Materiellfrist neste nummer: 03.09.2021

F Fagpressen

Layout:
Storybold
www.storybold.no

Trykk: Ålgård Offset AS
www.a-o.no
Telefon: 51 61 15 00

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav og er svanemerket, CO₂-nøytralt og 100 prosent resirkulerbart.

P PRESSENS FAGLIGE UTVALG

Vi arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk.

Den som mener seg rammet av urettmessig publisering, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler klager mot mediene i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt 17
0158 Oslo
Tlf: 22405040
E-post: pfu@presse.no

presse.no

Vaksinering av apotekansatte

Vi er kommet til juni, og mange av oss er vaksinert og klare for ferie under mer normale tilstander enn i fjor på samme tid.

Farmasiforbundet har den siste tiden samarbeidet med Norges Farmaceutiske Forening om å få vaksinert ansatte i apotek. I et brev til Oslo kommune synliggjorde vi risikoen for smitte med Covid-19 i apotek samt konsekvensene av dette, og ba om at ansatte i apotek i Oslo kommune prioriteres for å få vaksine.

Svaret vi fikk fra Oslo kommune, var at de følger føringene fra FHI om prioritering av vaksiner til kritisk helsepersonell.

Praksis for vaksinering av helsepersonell i kommunene rundt om i landet har vært svært varierende. I noen kommuner har apotek blitt prioritert, og i andre ikke. Dette illustrerer ulikhetene når det er opp til kommunene selv å prioritere og velge ut hvem som er helsepersonell, og hvem som har samfunnskritiske oppgaver i pasientnære forhold. Apotek er i aller høyeste grad i denne gruppen.

17. mars 2020 fikk farmasiforbundet en bekreftelse fra Helsedirektoratet om at apotekpersonell er å anse som ansatte i helsetjenesten med pasientnært arbeid og skal derfor testes for Covid-19 på lik linje med annet helsepersonell etter samme kriterier. Dette gjelder fortsatt.

En forklaring på hvorfor ikke apotekansatte blir prioritert for vaksinasjon, og at det blir praktisert ulikt i forskjellige kommuner, kan være at apotek ikke er kodet inn under helsetjenester hos FHI og SSB, men under koder for detaljhandel. Det betyr at de listene FHI har sendt til kommunene med koder over deres helsepersonell, ikke vil dekke ansatte i apotek. Det jobbes med å få til en endring på dette.

Det har vært mye frustrasjon på apotekene når det gjelder testing, karantene og vaksinering. Jeg håper vi nå kan se lysere på fremtiden og komme tilbake til normalen, og jeg vil takke hver og en av dere som har stått midt oppe i pandemien og som har utført arbeidsoppgavene på en utmerket måte. Jeg er imponert og stolt. Tusen takk til dere alle, og jeg ønsker dere alle en god og velfortjent ferie!

Juni

Foto: Vette Daler

Økt bruk av digitale helsetjenester under pandemien

Koronapandemien har ført til et digitalt taktskifte, viser en rapport fra Direktoratet for e-helse. 86 prosent flere apotek kunder sjekket sin reseptliste digitalt i 2020 enn i 2019. Ifølge Utviklingstrekkrapporten 2021 har koronapandemien ført til enorm vekst i både tilbud og bruk av digitale helsetjenester og selvbetjeningsløsninger. Tett samarbeid mellom helse- og omsorgssektoren og privat næringsliv har gitt nye e-helseløsninger på rekordtid. *@Apotek.no*

Vellykket prøveprosjekt med apotek teknikere på medisinrom

To apotek teknikere fra Apotek 1 Helsehuset i Fredrikstad har hjulpet hjemmetjenesten på medisinrommet. Arbeidsoppgavene har blant annet vært å klargjøre multidose og dosetter, istandgjøre medisiner til daglig utlevering og dobbeltkontroll ved håndtering av A- og B-preparater sammen med sykepleier/vernepleier, i tillegg til å oppdatere pasientens medisinliste i journalsystemene og generell rydding. Hjelpen har frigjort sykepleierens svært tiltrengte tid til pasientene. Nå ønsker hjemmesykepleien å forlenge muligheten for å ha apotek teknikere på medisinrom, i første omgang ut september 2021. *@Apotek.no*

Kundene er tilfreds med apotekene

Det viser resultatene fra Norsk kundebarometer som Handelshøyskolen BI gjennomfører hvert år. I år har Apotek 1 rykket opp på 6. plass i konkurranse med 150 andre store virksomheter. Apotek 1 får fem stjerner og full pott i kundebarometeret. Vitusapotek og Boots apotek har tilfredse kunder. Begge får fire stjerner, som ifølge BI betyr at de har svært fornøyde kunder. – At alle de tre apotekkjedene skårer så høyt, viser at apotekene i Norge har et tilbud som befolkningen setter stor pris på, sier adm. direktør Per T. Lund i Apotekforeningen. *@Apotek.no*

Foto: Vetle Daler

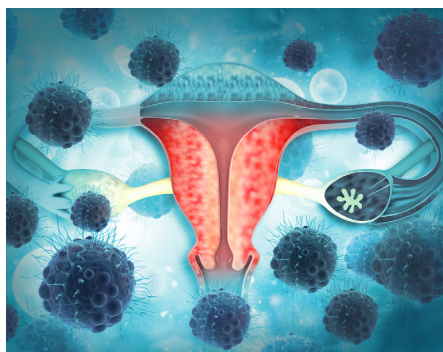
Dusjer oftere under pandemien

400 000 nordmenn har dusjet oftere under koronapandemien enn de gjorde før, viser en undersøkelse YouGov har gjort for Apotek 1. I undersøkelsen kommer det frem at pandemien har påvirket våre daglige rutiner. Spesielt i den yngste aldersgruppen mellom 18 og 29 år oppgir hver femte spurte at de nå dusjer oftere enn før pandemien. Hver femte mann og hver tiende kvinne som har sittet på hjemmekontor store deler av det siste året oppgir også at de dusjer oftere enn før.

@Apotek1.no

Livmorhalskreft nesten utryddet i Norge innen år 2039

Livmorhalskreft kan være nesten utryddet i Norge innen 18 år takket være effektiv vaksine og verdens høyeste vaksinasjonsdekning, viser en ny studie. Hvert år dør mer enn 300 000 kvinner verden over som følge av sykdommen. HPV-viruset, med det fulle navnet humant papilloma virus, er et vanlig virus som i sjeldne tilfeller kan føre til kreft. Livmorhalskreft forårsakes av langvarig HPV-infeksjon og kan forebygges med HPV-vaksine og screeningundersøkelser av livmorhalsen.

– Norge ligger an til å så godt som utrydde livmorhalskreft i år 2039, sier lege og forsker Lill Trogstad ved FHI. Overgang til HPV-test fremfor celleprøver og vaksinasjon av flere årskull kvinner er de viktigste tiltakene for å fremskynde tidspunktet for eliminasjon av livmorhalskreft i Norge.
@FHI

Økning i antall nye brukere av diabeteslegemidler

Antall nye brukere av blodsukkersenkende legemidler gjorde et hopp i 2020, etter en moderat økning over flere år. Det viser nye tall fra Reseptregisteret. I dag bruker om lag 221 000 personer blodsukkersenkende legemidler, ifølge 2020-tall fra Reseptregisteret. Disse legemidlene brukes i hovedsak til å behandle diabetes. De siste fem årene har både andel brukere og antall nye brukere av blodsukkersenkende legemidler økt gradvis. Men i 2020 er det en betydelig økning både i andel brukere og antall nye brukere i befolkningen, viser nye beregninger fra Reseptregisteret. @FHI

Ikke glem å vaske tøyunnbindet

Tre av fire vasker ikke tøyunnbindet etter hvert bruk, viser en undersøkelse YouGov har gjort for Apotek 1. Å droppe denne vasken øker risikoen for smitte. Tøyunnbindet bør vaskes på 60 grader mellom hvert bruk. Likevel sier bare 25 prosent av befolkningen at de vasker munnbindet hver gang. To av tre bruker tøyunnbindet inntil ti ganger før det vaskes, mens en av ti sjelden eller aldri vasker tøyunnbindet.

– Å bruke tøyunnbindet på nytt innen få dager uten å vaske det, kan faktisk øke risikoen for smitte, sier fagredaktør Mia Meland i Apotek 1. @Apotek1.no

Nikotinlegemidler hjelper få med å slutte å røyke

I Norge har salget av reseptfrie nikotinlegemidler økt markant de siste årene. Helsemyndighetene anbefaler dem som hjelp til røykeslutt, og de er godkjent som legemidler til dette. I 2020 ble det solgt 2,2 millioner pakninger. Det var en 11 prosent økning fra året før, målt i doser, ifølge Folkehelseinstituttet. Men disse nikotinlegemidlene hjelper relativt få til å slutte å røyke. Bare 14 prosent av de som klarer det, har brukt disse legemidlene, ifølge FHI. @Forskning.no

Diabetes koster flere mennesker livet enn Covid-19

På halvannet år har 3,5 millioner mennesker dødd av koronaviruset og sykdommen Covid-19, ifølge worldometers.info. Til sammenligning vil i alt 4,3 millioner mennesker dø av diabetes i løpet av året, ifølge Det internasjonale diabetesforbundet (IDF). Diabetes blir kalt «den stille epidemien», men det er en epidemi på sterk frammarsj. Bare siden år 2000 er antallet mennesker i verden som har diabetes blitt tredoblet. *@Forskning.no*

Anita Sveum Nilsen til EAPT

European Association of Pharmacy Technicians avholdt 12. mai sitt årlige medlemsmøte, med valg av nytt styre som ett av punktene på agendaen. Bodil Røkke har sittet som nestleder i organisasjonen de siste tre årene, men annonserte tidlig i prosessene at hun ikke tar gjenvalg.

Anita Sveum Nilsen.
Foto: EAPT

– Dette handler ikke om at jeg ikke mener at det europeiske arbeidet er viktig, tvert imot. Det er et viktig arbeid på vegne av vår yrkesgruppe og et viktig verv å fylle for EAPT. Å ikke stille til gjenvalg som visepresident den kommende perioden handler om å sortere arbeidskapasiteten sin og prioritere, sier hun. Norge trekker seg imidlertid ikke ut av styrearbeidet i EAPT. Anita Sveum Nilsen ble valgt inn som ordinært styremedlem for den kommende perioden.

Solkremen fra i fjor kan beskytte dårligere

2 av 3 nordmenn planlegger å bruke solkremrester når de skal ut i sommervarmen, og kun 1 av 4 sjekker holdbarheten på solkremen før den tas i bruk. Det viser en undersøkelse om nordmenns solkremvaner som Respons Analyse har utført for Farmasiet. Lisa Grinaker, farmasøyt og fagsjef i Farmasiet, forklarer at solkremer flest er merket med et symbol som sier at de er holdbare i 12 måneder etter åpning. Dette er imidlertid avhengig av hvordan solkremene er oppbevart.

– Solkrem skal oppbevares i romtemperatur, og skal ikke ha blitt utsatt for sand, vann, for høy varme, og aller viktigst – ikke blitt utsatt for direkte sollys. Er du usikker, bør du ta utgangspunkt i at solkremen har fått redusert effekt, sier hun. *@Farmasiet.no*

Apotektekniker med roman

May-Bente Vestengen har jobbet som apotektekniker på Lovisenberg sykehusapotek siden 2003, og holdt det hemmelig at hun har en

Foto: Svein Sandnes forlag

forfatterspire i magen. Nå har hun gitt ut romanen «Min mors hemmelighet». – Vi ble derfor svært overrasket da hun kom med nyheten om utgitt bok – på datoen 1.april.

Det tok en stund å tro det ikke var en spøk, sier kollegaene hennes ved sykehuset. De beskriver henne som en flott kollega. – Hun står på i sykehusekspedisjonen hvor hun står for leveransene til sykehuset og mye annet. Vi er utrolig stolte av henne, og i disse dager er både apoteket og sykehuset vårt svært preget av pandemien, så en slik gladnyhet ønsker vi velkommen.

Colgate®

NÅ TILGJENGELIG
UTEN RESEPT

Vinner kampen mot karies på apotek

Effektiv forebygging for kunder med økt kariesrisiko*

Duraphat® høykonsentrert fluortannpasta er klinisk bevist å være **mere effektiv i forebygging av dental karies** enn en vanlig tannpasta:¹⁻⁴

- Duraphat® 5 mg/g fluortannpasta **forebygger, stopper og reverserer** begynnende karies^{1-4,†}
- Nå tilgjengelig **uten resept**, med veiledning fra apoteket

Anbefal Duraphat® og gi beskyttelse til de av kundene dine som har økt kariesrisiko

* Pasienter ≥ 16 år med forhøyet kariesrisiko.

† ved å arrestere og reversere primære rot- og tidlige fissurkaries lesjoner.

Referanser: 1. Baysan A et al. Caries Res 2001;35:41-46. 2. Ekstrand et al. Caries Res 2013;47:391-8. 3. Schirrmeyer JF et al. Am J Dent 2007;20: 212-216. 4. Ekstrand et al. Gerod 2008; 25:67-75.

CF Duraphat «Colgate Palmolive A/S»

Kariesprofylaktikum ATC-nr.: A01A A01

TANNPASTA 5 mg/g: 1 g inneh.: Fluor 5 mg (som natriumfluorid) tilsv. 5000 ppm fluor, natriumbenzoat (E 211), sakkarinnatrium, sorbitol, hjelpestoffer. Fargestoff: Brijantblå FCF (E 133). **Indikasjoner:** Forebygging av dental karies hos ungdom og voksne, særlig blant pasienter som er utsatt for flere typer karies (koronal og/eller rotkaries). **Dosering:** Skal kun brukes av voksne og ungdom ≥16 år. En 2 cm lang stripe (gir 3-5 mg fluor) påføres tannbørsten for hver tannpuss. Tennene pusses grundig 3 ganger daglig, etter hvert måltid, vertikalt, fra tannkjøttet til tannspissen. **Administrering:** Skal ikke svelges. Grundig pussing tar ca. 3 minutter. **Kontraindikasjoner:** Overfølsomhet for innholdstoffene. **Forsiktighetsregler:** Skal ikke brukes av barn eller ungdom <16 år. Høyt fluorinnhold. Tannspesialist bør konsulteres før bruk. Et økt antall potensielle fluorkilder kan gi fluorose. Før bruk bør det foretas en vurdering av samlet fluorinntak (dvs. drikkevann, salter som inneholder fluor, andre legemidler med fluor). Samtidig bruk av fluor-tabletter, -dråper, -tygggummi, -gel eller -lakk og vann eller salt tilsatt fluor, skal unngås. Ved beregning av anbefalt mengde fluoridioner (0,05 mg/kg pr. dag fra alle kilder og maks. 1 mg pr. dag) må mulig svelging av tannpasta tas med i beregning (hver tube inneholder 255 mg fluoridioner). Inneholder natriumbenzoat som virker mildt irriterende på hud, øyne og slimhinner. **Graviditet/Amming:** Data mangler fra bruk hos gravide. Dyrestudier har vist reproduksjonstoksiske effekter ved svært høye doser. Skal ikke brukes ved graviditet og amming, med mindre en grundig nytte-/risikovurdering er utført. **Bivirkninger:** Sjeldne (>1/10 000 til <1/1000); Immunsystemet: Hypersensitivitetsreaksjoner. Ukjent: Gastrointestinale: Brennende følelse i munnen. **Overdosering/Forgiftning:** Akutt intoksikasjon: Toksisk dose er 5 mg fluor/kg kroppsvekt. Symptomer: Fordøyelsesproblemer som oppkast, diaré og abdominalsmerter. Kan være dødelig i svært sjeldne tilfeller. Mentol: Kan forårsake kramper ved inntak av store mengder, spesielt hos småbarn og barn. Behandling: Ved svelging av en betydelig mengde, skal det omgående utføres tarmskylning eller fremtvinges brekninger. Det må tas kalsium (store mengder melk) og pasienten må holdes under medisinsk observasjon i flere timer. Kronisk intoksikasjon: Fluorose: Tannemaljen vil få et misfarget eller flekkete utseende når en fluordose >1,5 mg/dag absorberes daglig over flere måneder eller år, avhengig av dosen. Ledsages av alvorlige former for økt sjørhet i tannemaljen. Benfluorose blir kun sett ved høy kronisk fluorabsorpsjon (>8 mg/dag). **Pakninger og priser:** reseptpliktig: 51 g kr. 103,20. 3 x 51 g kr. 237,20; reseptfri: pris ikke fastsatt. Basert på SPC godkjent 23.08.2016. (Se www.legemiddelsok.no)

VÅR/SOMMER 2021

NYHETER FRA APOKUS

IN116 FLÅTTBÅRNE SYKDOMMER

Flått kan bære med seg bakterier, virus og parasitter, men det er lav risiko for å bli smittet ved et flåttbitt. Hva skal man gjøre ved et flåttbitt? Hvem er anbefalt TBE-vaksine? Når bør man kontakte lege?

Lær mer om hvordan forebygge og behandle flåttbårne sykdommer.

KR102 LIVMORHALSKREFT

Hvert år får inntil 400 kvinner livmorhalskreft i Norge. Hvem bør ta HPV-vaksinen? Hvorfor bør kvinner ta livmorhalsprøve regelmessig?

Lær mer om livmorhalskreft og hvilke råd du kan gi kunder om forebygging.

APOKUS:LIVE

Kunne du tenke deg litt faglig påfyll i form av et webinar? Sammen med fagekspertene har vi holdt flere webinarer med spennende temaer.

Sjekk ut Apokus:Live på apokus.no, og registrer deg for opptak hvis noe er aktuelt for deg.

Finn flere e-læringskurs, og få med deg siste nytt fra oss i våre ulike kanaler.

Følg oss gjerne

KURSENE ER TILGJENGELIG FOR DEG I APOTEKETS LÆRINGSportal ELLER PÅ APOKUS.NO

   @APOKUS_NO FB.COM/APOKUS.NO APOKUS.NO

Apotekteknikere frigjør sykepleiertid

Sykepleiernes tidsbruk på et medisinrom i Fredrikstad kommune ble nesten halvert og det totale timeantallet på medisinrommet sterkt redusert. Det er resultatet etter at apotekteknikere overtok noen av oppgavene.

Av: Kristin Rosmo

Fredrikstad kommune viderefører nå bruk av apotekteknikere fra leverende apotek til oppgaver på medisinrommet etter et vellykket prøveprosjekt i høst/vinter. Gjennom prosjektet har apotekteknikere fra Apotek 1 Helsehuset i Fredrikstad arbeidet på et av kommunens medisinrom i til sammen 16 timer i uken.

Målet med prosjektet var å se om bruk av apotekteknikere på medisinrommet kunne frigjøre tid for syke- og vernepleierne til pasientnære oppgaver. Bakgrunnen for prøveprosjektet er at den kommende eldrebølgen og den eksisterende sykepleiermangelen skaper utfordringer når stadig flere oppgaver som tidligere ble utført av spesialisthelsetjenesten, nå utføres i kommunene, oftest i pasientens hjem.

Resultatene etter prosjektperioden ble avsluttet i vinter, er overbevisende.

– Vi klarer oss ikke uten bidraget fra apotekteknikerne. Det mener nå flere av syke- og vernepleierne hos oss, selv om noen av dem kanskje var litt skeptiske i starten, sier Anne Herwander Kvarsnes, fagkoordinator Etat hjemmesykepleie i Fredrikstad kommune.

Anne Herwander Kvarsnes, fagkoordinator ved hjemmesykepleien i Fredrikstad kommune, mener kommunen ikke klarer seg uten bidrag fra apotekteknikerne til arbeidet på medisinerrommet. Foto: privat

Mer tid til pasientnære oppgaver

Evalueringen viser at sykepleiernes tid på medisinerrommet nesten ble halvert sammenlignet med en måling foretatt før prosjektstart.

– Når apotektekniker-timene legges inn i regnestykket, ble det registrert en nedgang på elleve timer per uke brukt på dette medisinerrommet sammenlignet med målingen før prosjektstart. Kommunens etat for hjemmesykepleie har egne medisinerrom tilknyttet fire virksomhetsområder, så potensialet for sparte timer er stort. Dessuten ser vi også fordelene med at apotekteknikerne, som til daglig jobber tettere på håndtering av legemidler enn det vi gjør, kan bringe nyttige innspill inn til oss rundt hvordan vi håndterer ulike oppgaver på medisinerrommet, sier Kvarsnes.

Hun understreker at kommunen foreløpig ikke har gjort noen grundig undersøkelse av hva den frigjorte tiden brukes til, men viser til at syke- og vernepleierne som har deltatt i prosjektet, har en opplevelse av at de får mer arbeidsro og tid med pasienter, mindre stress og mindre bruk av overtid for å bli ferdig med oppgavene på medisinerrommet.

Effektiv oppgavefordeling

Prosjektet viser at det er effektivt å la apotekteknikere gjøre mange av oppgavene på medisinerrommet.

– Mye av forklaringen på dette tror vi er at apotekteknikere får jobbe «i fred» med sine oppgaver på medisinerrommet. Syke- og vernepleierne må derimot gjøre oppgavene på medisinerrommet innimellom pasientoppdrag. Apotekteknikerne jobber dessuten på medisinerrommet på tidspunkt hvor det ofte er lite annet personell der, slik at de blir mindre forstyrret, forklarer fagkoordinatoren.

Fredrikstad kommune har valgt å fortsette med kjøp av apotekteknikertjenester fra leverende apotek til et av sine medisinerrom i første omgang ut september.

– Helse- og velferdsutvalget i kommunen følger godt med på hvordan dette går. Jeg har også fått en henvendelse fra nabokommunen, som selv vurderer å prøve en slik samarbeidsmodell med leverende apotek. Det er mangel på sykepleiere overalt, og de må brukes der de trengs mest. Jeg håper den gode arbeidsfordelingen som vi nå har erfart, blir videreført og tatt i bruk av flere kommuner, sier Kvarsnes.

Fagutviklingssykepleier Merete Gjermundsen (t.v.) har hatt mye med opplæring av apotekteknikerne å gjøre. Apotektekniker Fredrikke Johansen (t.h.) mener samarbeidet er veldig positivt og godt. Foto: Heidi Skjønhaug Reinertsen / Apotek 1 Helsehuset Fredrikstad

Samhandlingsgevinst

Apotekteknikerne Linda Godønes og Fredrikke Johansen ved Apotek 1 Helsehuset i Fredrikstad har siden prosjektstart i fjor høst jobbet fire timer på medisinrommet to dager i uken hver.

- Noe av de mest nyttige vi har lært, er å få innblikk i hvordan hjemmesykepleien jobber. Med denne innsikten får vi større forståelse for deres hverdag og utfordringer. Nå ser vi virkelig hvor mange områder som blir berørt for hver liten endring i den enkelte pasients legemiddelbruk. Det gjør det lettere for oss å gjøre en god jobb overfor kommunen her på apoteket også. I tillegg til bedre samhandling gir det variasjon i arbeidshverdagen for oss apotekteknikere og en mulighet for apoteket til å etablere en ny tjeneste, sier Godønes.

De to apotekteknikerne har gjort ulike typer oppgaver på medisinrommet. Å legge dosett med legemidler som ikke kan pakkes i multidose, er en av dem. De legger rundt 50 dosetter i uken. Godønes er den som gjør det oftest.

- Det har føltes som en helt naturlig og uproblematisk oppgave. Vi følger ordinasjonskortet og har alltid kontroll fra sykepleier på jobben vi har gjort. Det er en viktig jobb, og vi samarbeider veldig godt med sykepleierne. De har ønsket oss varmt velkommen, og jeg føler virkelig at vi er en ressurs de setter pris på, sier hun.

Tett på legemiddelbruken

Mottak og klargjøring av multidose for utlevering er også en sentral oppgave for apotekteknikerne. Her er det Johansen som har mest erfaring hittil.

- Det er rundt 300 pasienter som får multidose. Når rullene med multidose kommer fra Skårer, sjekker vi alle rullene som det har vært endringer på. Her har vi enkelte ganger oppdaget feil. Noen ganger på grunn av misforståelser, andre ganger fordi endringer har vært gjort etter bestillingen var gått. I disse tilfellene må vi gjøre manuelle endringer i de aktuelle posene, sier Johansen.

Andre apotekteknikeroppgaver har vært klargjøring av dagskurver (legemidler som pasientene av ulike årsaker ikke kan

Apotektekniker Linda Godønes opplever at kommunen verdsetter apotekteknikernes innsats på medisinrommet. Foto: Heidi Skjønhaug Reinertsen / Apotek 1 Helsehuset Fredrikstad

oppbevare hjemme), oppdatering av ordinasjonskort, holdbarhetskontroll, rydding og renhold. Noen ganger går de også inn og justerer bestillingen til apoteket, for eksempel hvis de ser at det er i ferd med å hope seg opp av et legemiddel på medisinrommet.

- Dette er et veldig positivt samarbeidsprosjekt å være med på. Når kommunen sier de ikke kan klare seg uten oss, kan det jo ikke bli bedre, sier Johansen.

Verdifull kompetanse

Heidi Reinertsen, apoteker ved Apotek 1

Helsehuset Fredrikstad, brenner for at alle som er helsepersonell på apotek, kan bidra med sin kompetanse utover arbeidet de gjør i selve apoteket. Hun mener apotekteknikere mestrer oppgavene på kommunens medisinrom på en kjempegod måte.

- Apotekteknikerne har absolutt kompetanse og forutsetninger for å løse mange av de legemiddelrelaterte oppgavene som utføres på medisinrommene ute i kommunehelsetjenesten. Mye av opplæringen har gått ut på å forstå hjemmesykepleiens interne systemer og rutiner. Selve lege-

middehånderingen er nært relatert til arbeidet på apoteket, og føles mer kjent, forklarer hun.

Apoteket har nå valgt å lære opp en tredje apotektekniker til arbeidet på medisinerrommet.

– Vi merket jo godt at de to apotekteknikerne ble mye borte fra apoteket, og vi innså at vi trengte flere å spille på for å løse oppgavene. Med tre apotekteknikere med opplæring i arbeid på medisinerrommet, har vi nå bedre fleksibilitet for å få kabalen til å gå opp både på medisinerrommet og her på apoteket.

Apoteker Reinertsen synes det gir mening å kunne selge tjenester i form av kompetanse i en tid der så mye handler om salg av varer.

– Vår kompetanse er verdifull. Vi er helsepersonell som utfører samfunns-kritiske oppgaver, og har mye å bidra med i kommunehelsetjenesten. Det er flott at vi på denne måten kan vise at vi har så nyttig kompetanse i apotek. At apoteket kan avlaste sykepleiere slik at de får mer tid med pasienter er dessuten svært meningsfylt, både for apotekteknikerne som jobber med dette direkte og for meg som apotekleder, sier hun. ■

Heidi Reinertsen, apoteker ved Apotek 1 Helsehuset Fredrikstad, mener helsepersonell på apotek har mye å bidra med i kommunehelsetjenesten. Foto: Apotek 1 Helsehuset Fredrikstad

PROSJEKT APOTEKTEKNIKER PÅ MEDISINROM

- Samarbeidsprosjekt mellom Etat hjemmesykepleie i Fredrikstad kommune og Apotek1 Helsehuset Fredrikstad.
- Prosjektperiode: september 2020 – februar 2021.
- Målet var å frigjøre tid for sykepleierne til pasientnære oppgaver.
- Apotekteknikerne arbeidet i medisinerrommet 16 timer i uken.
- Prosjektet ble støttet med midler fra Stiftelsen til fremme av norsk apotekfarmasi og innovasjonsmidler fra Statsforvalteren.
- Evalueringen viser at sykepleierne nesten ble halvert sammenlignet med en måling foretatt før prosjektstart.
- Når apotekteknikertimene legges inn i regnestykket, ble det registrert en nedgang på elleve timer per uke brukt på dette medisinerrommet sammenlignet med målingen før prosjektstart.

Kilder: Fredrikstad kommune, Apotek 1 Helsehuset Fredrikstad

Actimove®

Feel good. Move better.

Actimove støtter kroppen og bidrar til rehabilitering

Øystein Jensen, Fysioterapeut og Personlig trener har god erfaring med bruk av støtteprodukter i både rehabilitering og forebygging. Han påpeker at støtte gir kroppen mulighet til å bevege seg og restituere seg selv.

- Smertelindrende
- Gir kompresjon
- Støttende
- Pustende
- Holder leddet varmt

EpiMotion
Albuestøtte

GenuMotion
Knestøtte

ManuMotion
Håndleddsstøtte

TaloMotion
Ankelstøtte

Rhizo Forte
Tommelortose

apotek

Venke Høyland, apotektekniker ved Boots apotek Havfruen, ønsker mer involvering av apotekteknikere når nye apotekjenester skal utvikles. Foto: Boots apotek Havfruen

20 år med ny apotekhverdag

Med ny apoteklov fikk Norge hundrevis av nye apotek. Flere er nå bekymret for at apotekene har blitt for mange og for små.

Av: Kristin Rosmo

I mars var det 20-årsdag for loven som totalt forandret den norske apotekhverdagen. Administrerende direktør i Apotekforeningen, Per T. Lund, mener den nye apotekloven har bidratt til alt politikerne ønsket seg: konkurranse, økt tilgjengelighet, god service, riktige legemiddelbruk, lavere legemiddelpriser og fornøyde kunder. Det er hans konklusjon i Apotekforeningens video der de tar et historisk tilbakeblikk i anledning 20-årsmarkeringen (tilgjengelig på apotek.no).

Fritt eierskap har ført til at store apotekkjeder nå står bak flesteparten av apotekene. I tillegg finnes en rekke frittstående apotek og offentlig eide sykehusapotek. Med retten til fri etablering har befolkningens tilgang til apotek blitt mye bedre. Antall apotek har økt med nærmere 600 siden lovendringen i 2001. Det er nå 1001 fysiske apotek og 18 nettapotek i Norge.

Per T. Lund, administrerende direktør i Apotekforeningen, mener apotekloven fra 2001 blant annet har bidratt til økt tilgjengelighet og riktigere legemiddelbruk. Foto: Stian Gregersen / Apotekforeningen

Bekymret for det faglige miljøet

Til tross for økt tilgjengelighet, kan lovendringen ha ført til nye utfordringer mener apotektekniker Venke Høyland ved Boots apotek Havfruen i Karmsund. Der har 63-åringen til daglig fullt opp med oppgaver innen både kundebehandling, regnskap og logistikk.

Hun er dessuten hovedtillitsvalgt for Boots i Farmasiforbundet. Hun understreker at hun uttaler seg som apotektekniker og privatperson, og ikke som hovedtillitsvalgt. – Selv om økt tilgjengelighet er positivt, har det etter min mening blitt altfor mange apotek. Flere er så små at det faglige miljøet blir svært snevert. Bemanningen er knepet ned til et minimum, og det skal lite til før den daglige driften er truet. Mitt inntrykk er at vilkårene for drift av apotek er blitt mer nådeløs, sier Høyland.

Høyland tenker spesielt på den knalltøffe konkurransen mellom apotekene og den vanskelige bemanningskabalene.

– Mange små apotek opprettes kun for å hindre at en konkurrent etablerer apotek på samme sted. Den voldsomme viljen til å etablere apotek går utover de apotekene som allerede eksisterer. Jeg synes apotekierne heller bør rette oppmerksomheten mot å drive de apotekene de allerede har, på en god måte, ved blant annet å ta bedre vare på sine ansatte. Vi ansatte må springe dobbelt så fort som før, og jeg føler ofte at jeg skulle ha gjort en bedre jobb overfor kundene samtidig som jeg også skulle ha fulgt opp mine andre oppgaver på en grundigere måte. Balansegangen rundt etablering og bemanning er krevende, både for ansatte og apotekiere, sier hun.

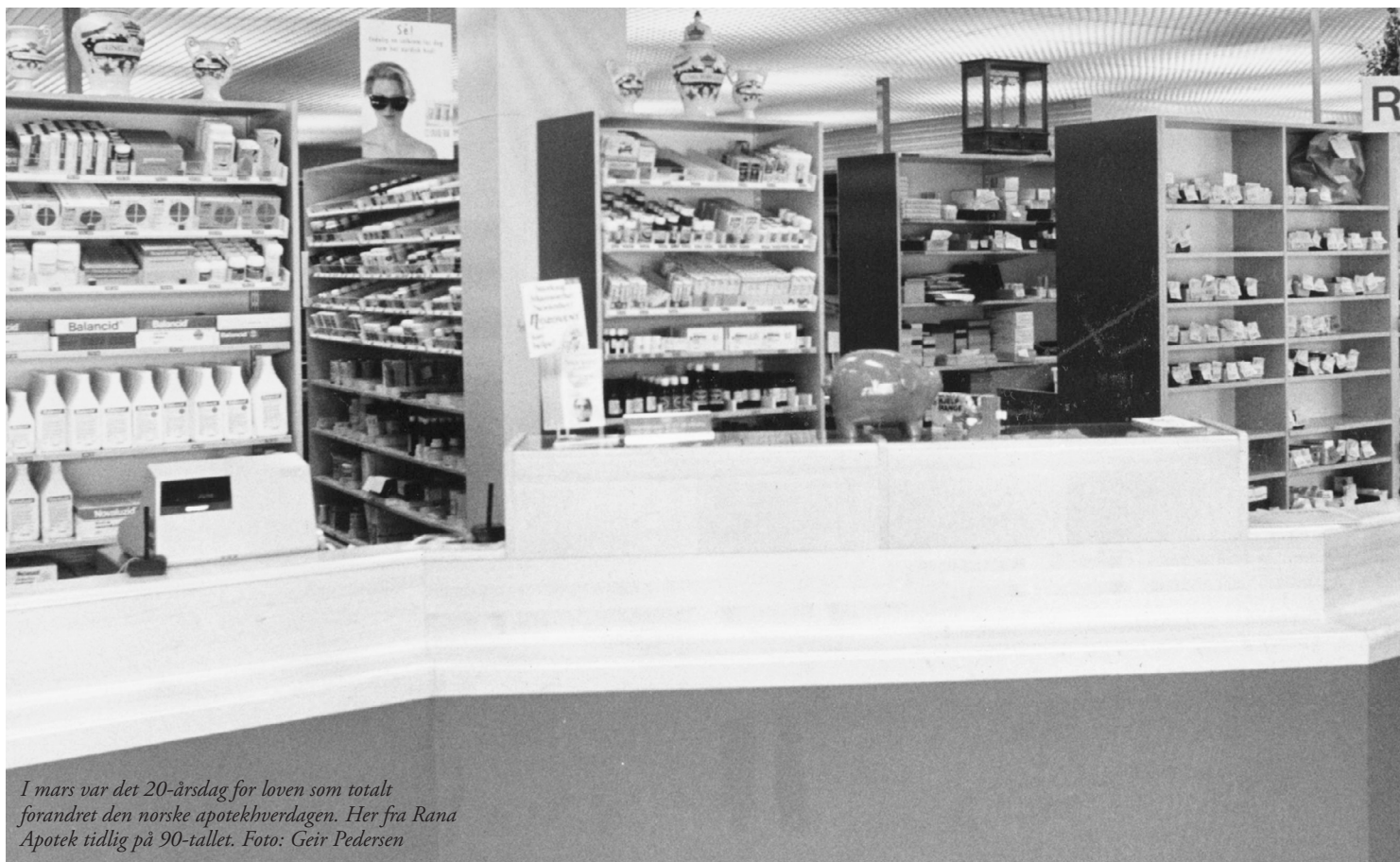
Sveinung Stensland, stortingsrepresentant for Høyre, mener antallet apotek har blitt for høyt. Foto: Stortinget

En truet faghandel

Under en frokostdebatt Apotekforeningen arrangerte i anledning av at apotekloven rundet 20 år, understreket også stortingsrepresentant for Høyre, farmasøyt og andre nestleder av Helse- og omsorgskomiteen, Sveinung Stensland, at taket på antall nye apotek for lengst er nådd. – Apotek som faghandel må beskyttes. Den utviklingen vi har sett gjennom de siste 20 årene, med en vridning fra produktfokus til veiledning om riktig legemiddelbruk må fortsette. Apotekavansen må imidlertid sikre at apotekene får betalt for denne jobben. Det at vi når har så mange små apotek er likevel det største hinderet for å få nye apotek tjenester, og det må bransjen gjøre noe med, sier Stensland.

Under debatten etterlyste imidlertid Lund bedre tilrettelegging fra politisk hold for å kunne fortsette en utvikling mot flere apotek tjenester. Han pekte blant annet på at avansedesignen i større grad må gjenspeile den jobben som gjøres i apoteket. I tillegg etterlyste han politisk engasjement for å sikre at fysiske apotek ikke blir sittende igjen med de ulønnsomme og krevende oppgavene, mens nettapotekene kun tilbyr lønnsomme produkter og

I mars var det 20-årsdag for loven som totalt forandret den norske apotekhverdagen. Her fra Rana Apotek tidlig på 90-tallet. Foto: Geir Pedersen

tjenester. Han etterlyste også mer politisk tilrettelegging for et enklere samarbeid mellom apotek og kommune.

Apotekteknikere er utsatt

Utviklingen mot stadig flere, men mindre, apotekenheter har også preget sammensetningen av helsepersonell på apotek. I 2001 var det flere apotekteknikere enn farmasøyter som jobbet på apotek (se tidslinje).

Antall farmasøyter ansatt i apotek steg betydelig hvert eneste år etter den nye apotekloven kom, og siden 2014 har det vært flere farmasøyter enn apotekteknikere i norske apotek. Det viser tall fra Apotekforeningen. – Vi apotekteknikere er ekstra utsatt, siden vår yrkesgruppe er de første som må gå når apotekene må nedbemanne. Farmasøyter må jo beholdes for å kunne fortsette driften. På mange måter føler jeg ikke vår yrkesgruppe blir ordentlig sett. Blant annet nevner ikke Apotekforeningen apotekteknikere med ett ord i videoen de har

laget i anledning 20-årsmarkeringen for apotekloven. Det synes jeg er litt merkelig. Vi er autorisert helsepersonell som bidrar betydelig til den posisjonen apotekene har i befolkningen, påpeker Høyland.

Ønsker å bidra til effektiv drift

Høyland reflekterer ofte over hvordan apotektekniker-ressursene blir brukt, og mener det er mer å hente for å styrke apotekene som faghandel og effektivisere apotekdriften.

– Vareutvalget er et helt annet nå enn før den nye apotekloven. Mye er blitt bedre, men jammen finnes også eksempler på det motsatte. Når det blir forventet at vi som er helsepersonell på apotek, skal selge mansjettknapper, termosier og drikkeflasker, har helsebegrepet blitt tøyd for langt. Jeg mener heller at apotekene skal bruke sine ansatte til å styrke posisjonen som faghandel. Flere apotek tjenester kan utvikles, også med involvering av apotekteknikerne, sier hun.

Den erfarne apotekteknikeren har også et ønske om at hennes yrkesgruppe skal kunne brukes mer effektivt i arbeidet med resepthåndtering.

– Jeg mener at apotekteknikere skal få begrenset ekspedisjonsrett, nærmere bestemt rett til å re-ekspedere hvite resepter. Disse reseptene har allerede vært igjennom farmasøyt kontrollen, og jeg tenker det må gå an å legge inn en kontrollmekanisme i IT-systemet som kan gjøre en slik re-ekspedisjon helt trygg. Det ville ha spart apoteket for bruk av mer kostbare farmasøytressurser, sier hun.

Høyland understreker at mye har utviklet seg bra de siste 20 årene, som for eksempel e-resept, prisutviklingen på legemidler som betales av det offentlige, bedre tilgjengelighet og nye apotek tjenester.

– LUA-ordningen, med tapt omsetning av reseptfrie legemidler, har derimot vært en utfordring for apotekene siden ordningen kom i 2003, sier hun.

Erfaren og engasjert

Mange blant dagens helsepersonell på apotek har aldri jobbet under den gamle apotekloven. Høyland har imidlertid lengre fartstid før den nye apotekloven kom, enn etter.

– Jeg startet karrieren som apotektekniker i 1978, etter utdanning ved Bergland videregående skole i Stavanger. Da fikk jeg jobb ved Ørneapoteket i Haugesund, der jeg også hadde praksis under utdanningen. Etter 18 år på Ørneapoteket, flyttet jeg over hit til filialen Havfruen på Karmsund, sier Høyland.

Etter 43 år i bransjen har Høyland ingen planer om å trappe ned.

– Jeg trives kjempegodt på arbeid, både med kolleger og masse kjekke kunder. Jeg satser på å arbeide minst like lenge med ny apoteklov som jeg gjorde med den gamle, sier hun. ■

20 ÅR MED NY APOTEKLOV

2001

- 433 apotek
- Ny apoteklov trer i kraft 1. mars. Det over 400 år gamle privilegiesystemet blir avviklet. Det blir fri etablering av apotek, men på bestemte vilkår.
- Rundt 2200 apotektekniker- og rundt 1500 farmasøyt-årsverk jobber i norske apotek.

2003

- Flere apotekkjeder har etablert seg i Norge.
- De offentlig eide sykehusapotekene har blitt til sykehusapotekforetak.
- De frittstående apotekene i Ditt Apotek og Apotekgruppen har funnet sin plass.
- Bransjestandarder og God apotekpraksis setter felles standarder for kjernevirksomheten i apotekene.

2005

- Stortingsmeldingen «Rett kurs mot riktigere legemiddelbruk» kommer. Den inneholder få signaler om at apotek skal få en større plass i helsetjenesten.
- Trinnsprissystemet innføres.

2009

- 629 apotek
- Svineinfluensa-pandemien rammer verden og Norge, og farmasøyter får begrenset rekvireringsrett for Tamiflu og Relenza.

2011

- E-resept innføres.
- Selskapet APOKUS etableres og tilbyr felles e-læringskurs for alle apotekansatte.
- Prisene på reseptpliktige legemidler er blant de laveste i Europa.
- Rundt 2400 apotektekniker- og like mange farmasøyt-årsverk jobber i norske apotek.

2015

- Apotek defineres som en tydeligere del av helsetjenesten i legemidmeldingen «Riktig bruk – bedre helse».
- Antall farmasøyt-årsverk i apotek er doblet siden den nye apotekloven trådte i kraft. Antall apotektekniker-årsverk har økt med rundt 20 prosent.

2016

- Inhalasjonsveiledning kommer på statsbudsjettet som en gratis rådgivningstjeneste i apotek.
- Det blir tillatt å kjøpe reseptpliktige legemidler fra norske nettapotek.
- Apotekbransjen går sammen om et nytt IT-system (EIK) som skal erstatte FarmaPro.

2017

- De første influensavaksinene settes i apotek, som en del av et prøveprosjekt.
- Apotekavansen endres. Apotekenes blir mindre avhengig av innkjøpsprisen på legemidlet.

2018

- Tjenesten «Medisinstart» etableres og finansieres av det offentlige.
- Legemiddelmangel blir et stadig større problem.

2020

- Koronapandemien rammer, og apotekene er åpne og tilgjengelige for befolkningen.
- Farmasøyter får rett til å rekvirere influensavaksiner, og apotekene vaksinerer rundt 100 000 personer i risikogruppene.
- Rundt 2600 apotektekniker- og nærmere 3800 farmasøyt-årsverk jobber i norske apotek

2021

- 1001 apotek

Kilde: Apotekforeningen

Økning i norsk medisinproduksjon

I 2019 ble det meldt om rekordmangel på legemidler i Norge. Nå mener politiske partier vi må øke egenproduksjonen av medisiner for å sikre nasjonal sikkerhet og tilgang til legemidler for befolkningen.

Hverken Legemiddelindustrien (LMI) eller Helsedirektoratet ser det som realistisk at Norge kan bli selvforsynt med legemidler. Likevel mener de det finnes gode grunner til å satse på en økning i norsk produksjon.

Av: Ane Løvereide

De siste årene har det vært mye snakk om norsk produksjon av legemidler. Statens legemiddelverk slo i 2019 alarm, da det ble rapportert om rekordmangel på ulike medisiner i Norge. Da ble det diskutert selvforsyning og økt produksjon her hjemme.

Betydning for nasjonal sikkerhet

Etter inntøget av koronaviruset ble tematikken igjen svært aktuell. Sosialistisk Venstreparti (SV) la derfor frem et representantforslag i mai 2020, hvor de blant

annet ba regjeringen bygge opp et statlig legemiddelselskap, StatMed. Dette skulle, ifølge forslaget, sørge for nasjonal egenproduksjon av legemidler i Norge.

– Produksjon av legemidler og annet utstyr er ikke bare et spørsmål om nasjonal sikkerhet. Legemiddelproduksjon kan bli en stor industri for Norge og gi viktige arbeidsplasser og inntekter, skriver Audun Lysbakken og flere andre politikere fra SV i forslaget.

Representantforslaget ble ferdigbehandlet i november 2020. Da ble det vedtatt at

regjeringen skulle bli bedt om å styrke FoU-samarbeidet med legemiddelindustrien. På denne måten skal offentlige forskningsmidler kunne bli brukt til å øke muligheten for deltagelse i kliniske studier for norske pasienter, og det vil kunne bedre tilgangen på legemidler. Forslaget om etableringen av et nasjonalt eller statlig legemiddelselskap ble ikke vedtatt. Nylig vedtok likevel Stortinget at det skal satses mer på produksjon av legemidler i Norge.

Urealistisk med full egenproduksjon

Produksjonsøkning til tross mener Legemiddelindustrien (LMI) selv at Norge ikke vil kunne bli helt selvforsynt med legemidler, og at vi alltid vil være avhengige av et godt samarbeid og gode innkjøpsavtaler med utenlandske leverandører. Karita Bekkemellem, administrerende direktør i LMI, mener det rett og slett ikke er realistisk med full egenproduksjon.

– Likevel har vi allerede en eksisterende norsk legemiddelindustri, som kan bidra med mye større leveranser til det norske markedet enn det de gjør i dag. Det krever en tydelig bestilling til produsentene fra norske myndigheter, sier Bekkemellem.

Hun forteller at vi i dag eksporterer norskproduserte legemidler for over 18 milliarder kroner, innenfor ulike terapi-områder. Totalt omsatte industrien for over 43 milliarder kroner i 2020.

– Selv om det ikke er realistisk med en selvforsyning, må vi tenke på både lageroppbygging av viktige medisiner som er kritisk for beredskap, og samtidig utfordre nasjonal egenproduksjon for økt leveranse der det er egnet, sier Bekkemellem.

Ifølge henne er det også mer naturlig å tenke at Norge klarer å ta en større markedsandel internasjonalt. Og det kan man tjene på.

– Ingen bedrifter vil tjene mye penger på det norske markedet alene. Man må snu spørsmålet på hodet og tenke på hvor store markedsdeler man kan ta i et internasjonalt voksende marked. Lykkes man med det, kan man også være en god leverandør til det norske markedet, sier hun.

Helsedirektoratet jobber for bedre legemiddelberedskap

Kirsten Hjelle, seniorrådgiver i Helsedirektoratet med ansvar for legemiddelberedskap, kan bekrefte at Norge ikke kommer til å kunne bli selvforsynt med legemidler.

– Norge er et for lite land, og vi er helt klart avhengige av andre når det kommer til innkjøp av legemidler eller innkjøp av virkestoff og råvarer for å produsere

de legemidlene vi produserer i Norge. Det norske markedet er for lite, noe som medfører et behov for å samarbeide med større internasjonale farmasøytiske firmaer, og andre land, sier Hjelle.

Selv om Helsedirektoratet ikke anser det som mulig å bli fullt ut selvforsynt, tror de likevel at vi kan bedre legemiddelberedskapen i landet.

– Som følge av Covid-19 ble det opprettet flere legemiddelberedskapslagre i Norge. Nå ser vi på en videreføring av dette og en innretning mot permanente lagre, sier Hjelle.

Hun forklarer at legemiddelberedskap er noe man i Norge har jobbet med i lang tid, men at lagrene våre ble sterkt utvidet under oppstarten av pandemien.

– Utvidelsen har vært positiv. Nå undersøkes det hvordan vi kan sikre oss bedre legemiddelberedskap permanent. Før pandemien utarbeidet Helsedirektoratet en større rapport om en nasjonal legemiddelberedskap, samt en delrapport om legemiddelproduksjon, sier Hjelle.

Usikker på hvor mye det vil koste å få en økt selvforsyning av legemidler

Å øke selvforsyningen av legemidler i landet tror Bekkemellem er en god idé, selv om man ikke satser på full selvforsyning.

– Økt selvforsyning vil kunne styrke Norges legemiddelberedskap, og vi vil kunne bli mindre sårbare i krisesituasjoner. Samtidig vil vi aldri kunne produsere oss ut av en krise, like lite som det er fullt og helt mulig å gardere oss fullstendig gjennom beredskapslagre. Men begge deler er viktig for å styrke den norske legemiddelberedskapen, sier hun.

Bekkemellem anser det som sannsynlig at en vekst i legemiddelproduksjon vil medføre jobbskaping.

– Produksjonsbedriftene i legemiddelbransjen sysselsetter flest arbeidere. Av rundt 4000 ansatte i LMIs medlemsbedrifter i dag, jobber nærmere 2800 med produksjon. En vekst i norsk legemiddelproduksjon vil ha en betydelig innvirkning på jobbskaping som dette landet trenger, sier Bekkemellem.

Kirsten Hjelle, seniorrådgiver i Helsedirektoratet, forteller at direktoratet nå undersøker hvordan vi kan skaffe oss bedre legemiddelberedskap permanent. Foto: Helsedirektoratet

Legemiddelproduksjon på Lindesnes omsatte for 9 milliarder i 2020

I dag finnes det 12 selskaper som produserer legemidler i Norge. LMI forteller at disse selskapene eksporterer varer for om lag 15 milliarder kroner. Ett av selskapene er GE Healthcare. De har en fabrikk på Lindesnes og omsatte for over 9 milliarder i 2020.

– Norge er ikke alene om å produsere noen legemidler, men vi ser tydelig at produksjonen likevel lønner seg i stor grad, sier Bekkemellem.

LMI kan fortelle at det internasjonale legemiddelmarkedet er preget av tøff konkurranse, og at det globale behovet er enormt og voksende.

– Ser vi på vaksiner alene, er dette markedet på 47 milliarder dollar. Disse tallene er hentet ut før pandemien for alvor begynte å spre seg, og vi anslår at det i dag har doblet seg. Det er med andre ord gode muligheter for å tjene penger på legemiddelproduksjon, selv om man ikke er alene om å produsere et produkt, sier Bekkemellem.

Nå tror LMI det kan være en gunstig mulighet for et lite land som Norge å kombinere kontraktproduksjon, hvor man produserer for selskaper som eier patentet på legemiddelet eller vaksinen, og samtidig stille fasiliteter til disposisjon for norske oppstartsbedrifter.

– Tar vi slike grep, vil hele verdiskapingen av et norskprodusert produkt forbli i Norge, og eksportinntektene vil bli større den dagen legemiddelet forhåpentligvis kan selges til et globalt marked, mener Bekkemellem. ■

– Økt selvforsyning vil kunne styrke Norges legemiddelberedskap, og vi vil kunne bli mindre sårbare i krisesituasjoner, sier Kariia Bekkemellem, direktør i Legemiddelindustrien (LMI). Foto: LMI

Et resultat i tråd med forventningene

Sentrale og lokale forhandlinger er for det meste unnagjort i tariffområdene der Farmasiforbundet har medlemmer – Virke og Spekter.

Av: Vetle Daler

Farmasiforbundets nestleder Bodil Røkke sier resultatene er gode ut fra de spesielle forutsetningene i år.

– Når man står midt i en pandemi og må forholde seg til den økonomiske situasjonen Norge står i har det vært knyttet spenning til årets forhandlinger. YS' og Farmasiforbundets overordnede mål har vært å sikre medlemmenes kjøpekraft. Det har vi klart i de forhandlingene som nå er sluttført, sier hun.

Røkke sier Farmasiforbundets medlemmer har fått bedre uttelling enn frontfaget, som er retningsgivende for forhandlingene.

– De hovedtillitsvalgte har gjort en fabelaktig jobb lokalt og hatt lange forhandlingsrunder på vegne av oss alle, sier Bodil Røkke.

Årets lønnsoppgjør er et såkalt mellomoppgjør, som betyr at det kun forhandles om lønn, og ikke andre bestemmelser i tariffavtalene.

Deler av YS' forhandlingsdelegasjon i Virke-forhandlingene. F.v. Christopher Navelsaker, Linda Jeger, Eirik Bornø og Turid Svendsen. Foto: Heidi Briskodden/YS

Virke (Apotek1, Boots apotek og ikke-kjedeeide apotek)

Apotek1:

Det gis et lokalt tillegg på 1,3 prosent til alle fra 1. april, i tillegg til det sentrale forhandlingsresultatet på 4,25 kroner pr time. Rammen for årets oppgjør utgjør 2,87 prosent. Til sammenligning endte frontfaget på 2,7 prosent.

Boots:

Det gis ett lokalt tillegg på 1,35 prosent til alle fra 1. april, i tillegg til det sentrale forhandlingsresultatet på 4,25 kroner pr time. Rammen for årets oppgjør utgjør 3,155 prosent. – Dette oppgjøret er ett av de beste vi har hatt på flere år, sier Inger Johanne Opseth, hovedtillitsvalgt for Farmasiforbundet i Boots apotek.

Spekter (Vitusapotek og sykehusapotek)

Vitusapotek:

Det gis et generelt tillegg på 4212 kroner pr år (sentralt forhandlet, 2,25 kroner pr time). Det gis ytterligere tillegg på 1872 kroner pr år til arbeidstakere med en årslønn på 437 728 eller lavere (sentralt forhandlet, 1 krone pr time). I tillegg gis et generelt prosenttillegg til alle på 1 prosent, samt at det settes av en lønnsnett på 0,75 prosent til individuell fordeling.

Sykehusapotek:

Det gis et generelt tillegg på 4212 kroner pr år (sentralt forhandlet, 2,25 kroner pr time). Det gis ytterligere tillegg på 1872 kroner pr år til arbeidstakere med en årslønn på 437 728 eller lavere (sentralt forhandlet, 1 krone pr time). Lokale forhandlinger er ikke sluttført i skrivende stund.

Bodil Røkke representerer Parat i forhandlingene mellom YS og Spekter. Foto: Vetle Daler

Trenger apotekteknikere etterutdanning?

Mye har forandret seg, og kommer til å fortsette å forandre seg, på norske apotek. Derfor mener Farmasiforbundet at apotekteknikere bør få tilbud om etterutdanning. Flere parter er enige i at utdanningsløpet til apotekteknikere bør bedres.

Av: Ane Løvereide

Apotekteknikere får i dag utdanningen sin gjennom et yrkesfaglig løp på videregående skole, eller de kan ta apotekteknikerutdanning på Folkeuniversitetet eller OPK-

instituttet. Nå peker Farmasiforbundet på utdanningen som mangelfull og ønsker å få på plass en ordning for etterutdanning for yrkesgruppen.

Irene Hope, leder i Farmasiforbundet, peker på at det har kommet mange nye tjenester og oppgaver i apotekene de siste årene, og at dette må gjenspeiles en videreutdanning.

– Det er bra, men da er det også viktig at apotekteknikere får en videreutdanning i for eksempel farmakologi. Å få bedre innsikt og dybdeløring i farmakologi kan bidra til å møte morgendagens utfordringer, og kan sikre en bedre forståelse – og derigjennom bedre informasjon og veiledning til kundene og

pasientene på apotekene. Det viktigste for Farmasiforbundet er at man skal kunne være apotektekniker i et livslangt yrke, sier Hope.

Savner at praksismuligheter reguleres i utdanningen

Hope er spesielt opptatt av apotekenes høye tillit i befolkningen.

– Det er utrolig viktig at apotekteknikerne er rustet til nye arbeidsoppgaver, som nye helsetjenester, vaksinasjon og risikominimeringstiltak som er innført på apoteket. Kompetansen må gjenspeile oppgavene apotekteknikere utfører. Apotekene har høy tillit i befolkningen, og riktig kompetanse er viktig for å ivareta apotekenes høye troverdighet, sier hun.

Leder i Farmasiforbundet, Irene Hope (t.v.) og Leder i Norges Farmaceutiske Forening, Urd Andestad er begge enige i at spesialiseringen bør komme inn tidligere i utdanningsløpet. Foto: Helene Husebo

Ifølge Hope bør praksisdelen av apotek-tekniKERutdanningen formaliseres. Hun forteller at i dag blir ordningen praktisert ulikt, fordi det ikke stilles formelle krav til praksis og hvordan praksis skal gjennomføres.

Apotekforeningen vil ha lovpålagt krav til praksis i apotek

Hanne Andersen, fagdirektør i Apotekforeningen, tenker også i samme bane som leder i Farmasiforbundet, og mener at det i apotektekniKERutdannelsen burde være lovpålagt krav til praksis i apotek.

– Det er ikke slik i dag og dette gjør at de videregående skolene selv bestemmer hvor mye elevene får trene på praktiske ferdigheter før de får sin autorisasjon. For apotekene betyr dette at det er stor variasjon i praktiske ferdigheter blant nyutdannede apotektekniKER, sier Andersen.

Ellers synes Andersen at spesialiseringen til apotektekniKER kunne kommet noe tidligere. Hun tenker den med fordel kunne startet allerede på VG2 nivå.

– I dag starter spesialiseringen først på VG3 nivå, hvilket gjør at læringsmålene må komprimeres for å få plass innenfor kun ett skoleår, sier Andersen.

Mener apotektekniKERSpesialiseringen må inn tidligere

Leder i Norges Farmaceutiske Forening, Urd Anestad, er enig i at spesialiseringen bør komme inn tidligere i utdanningsløpet.

Anestad tenker også at den generelle utdanningen til apotektekniKERne kan bedres.

– Dette er jo en treårig utdanning man tar gjennom videregående skole. Vi opplever at mange synes apotektekniKERSpesialiseringen kommer inn for sent. Elevene kunne med fordel fått tid til å la en del av kunnskapen som innhentes under utdanningen, modnes, mener hun.

Generelt sett mener Anestad at det bør eksistere et bedre tilbud for alt av helsepersonell, når det kommer til å holde seg faglig oppdatert.

– Etterutdanning eller kontinuerlig oppdatering er nødvendig for å kunne yte gode helsetjenester. Ansvarer deles av både arbeidsgiver og helsepersonellet selv. Det kan oppleves som utfordrende, da arbeidstaker nok ofte ønsker seg mer enn arbeidsgiver kan tilby. Som ansatt i apotek har man i alle fall tilgang til Apokus, som er en verdifull ressurs, sier Anestad.

Faglig råd for helse- og oppvekstfag vil styrke praksisen til apotektekniKER

Eli Sogn Iversen, leder i faglig råd for helse- og oppvekstfag, kan fortelle at de har vært opptatte av å styrke praksisen i alle fag i utdanningsprogrammet.

– Læreplanen er bygget opp med blant annet ulike kompetansemål som viser den helhetlige sluttkompetansen. Faglig råd har vært opptatt av å styrke praksisen i programområdet, og vi er i en prosess med

Utdanningsdirektoratet om hvordan vi kan få dette bedre til framover. God praksis og god veiledning i utdanningen er viktig for kvaliteten på utdanningen, sier Iversen.

Hun mener at alle yrkesgrupper har behov for etterutdanning og kompetansepåfyll. – Gjennom et arbeidsliv er det viktig å få mulighet til å utvikle sin kompetanse. Gode fagskoletilbud som er rettet mot denne yrkesgruppen, er det derfor viktig å satse på. I forbindelse med fagfornyelsen har det vært en god prosess med å revidere alle læreplaner innen helse- og oppvekstfag, også apotektekniKER. Faglig råd mener at det nå er utviklet en god læreplan som er mer fremtidsrettet og i tråd med arbeidslivets behov, forklarer Iversen.

Eksisterende tilbud om hjelp til etterutdanning for apotektekniKER

Selv om flere kanskje ønsker seg et bedre tilbud om etterutdanning for apotektekniKER, finnes det allerede et par ordninger yrkesgruppen kan benytte seg av. Farmasiforbundet og Parat tilbyr nemlig utdanningsstipend og økonomisk tilskudd til medlemmer, som ønsker å ta ansvar for egen etter- og videreutdanning.

Ifølge Parat og Farmasiforbundets egne sider, kan man per i dag få et stipend på inntil 20 000 kroner i året, for godkjente studier på videregående, fagskole, høyskole og universitet. Det er også mulig å få inntil 5000 kroner årlig, for kortere yrkes- eller organisasjonsfaglig oppdatering.

Bransjens ansvar

Farmasiforbundets leder mener målet om å få på plass en etterutdanning er helt avhengig av at bransjen selv tar ansvar.

– Vi kan ikke gå ut og lage en etterutdanning for vår yrkesgruppe hvis ikke vi har bransjen med oss. Vårt spørsmål til dem er hva de mener apotektekniKER bør kunne mer om, hvilke fagområder som er viktige, og hvordan de ser for seg en etterutdanning for apotektekniKER. Vil arbeidsgiver ha oppdatert kompetanse på arbeidsplassen, er det også naturlig at det økonomiske midler blir tilgjengelig for dette formålet. Det kommer hele apoteket til gode på alle måter, avslutter Hope. ■

I oldefars ånd

Oppvokst med historier om en oldefar med et stort hjerte for apotekfarmasi, ble det allerede fra barnsben av naturlig for Kristine Fagerhaug å tenke seg selv inn i en rolle på et apotek.

Av: Kristin Rosmo

Apotektekniker Kristine Fagerhaug forteller at oldefaren hennes, Erling Fagerhaug, var farmasøyt. – Gjennom oppveksten fikk jeg høre mange historier om han. Blant annet at han ble pålagt tjeneste som apoteker i Vadsø under 2. verdenskrig, og at han senere var apoteker ved Randsfjord apotek på Jevnaker. Oldefars gamle apotekkrummer står nå til pynt hjemme hos meg, forteller hun.

Erling Fagerhaug etablerte også et fond som skulle tildele stipend til «apotekarbeidende farmasøyt for studier i apotekfarmasi» (nå innlemmet i den generelle stipendkontoen til Norsk Farmasøytisk Selskap).

– Disse historiene gjorde inntrykk på meg fra jeg var et lite barn, og jeg valgte derfor apotek under arbeidsuken på ungdomsskolen. Jeg gikk studiespesialiserende med realfag på videregående, og siktet meg inn mot farmasistudier.

Videregående skole gikk likevel ikke som Kristine Fagerhaug hadde tenkt. Underveis på tredjeåret ble hun syk med

ME/postviralt tretthetssyndrom og fikk ikke fullført videregående. Sykdommen varte i to år, før hun gradvis ble frisk og kunne ta tak i livet igjen. Målet om farmasistudier ble nå litt for ambisiøst, men drømmen om å jobbe i apotek var like levende. Etter to år som privatist ved NKS og Folkeuniversitetet, med praksis på Apotek 1 Jessheim, var autorisasjonen som apotektekniker på plass i 2014. – Jeg startet som apotektekniker ved praksisapoteket mitt før jeg fikk denne stillingen her på Hagan, hvor jeg nå har vært i seks år. Jeg stortrives, og føler meg trygg i jobben min. Jeg er opptatt av faglig utvikling, og får brukt mange sider av meg selv – både som salgsteamleder, hudinteressert, logistikkansvarlig og menneske. Jeg tror min egen livserfaring har gjort meg litt mer forståelsesfull overfor andre mennesker.

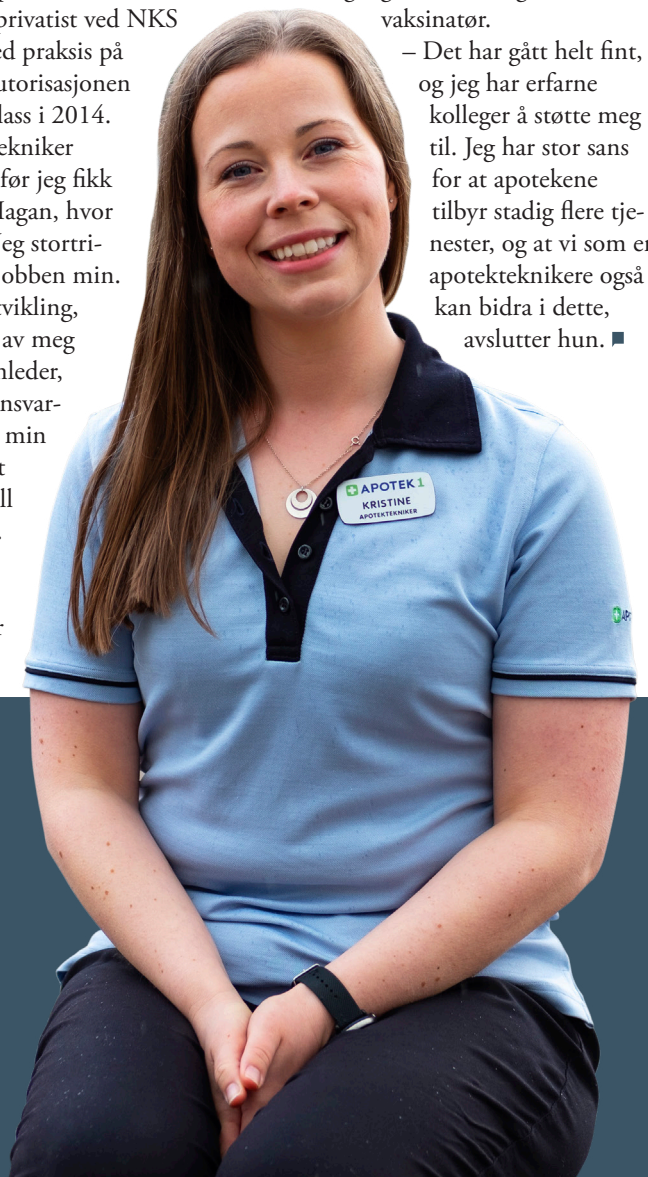
Apotek 1 Hagan i Nittedal kommune ligger

bare noen få kilometer fra Oslo-grensen, men er likevel det eneste apoteket i en liten mils omkrets.

– Vi har mange faste kunder. Det merket jeg godt da jeg var tilbake fra mammapermisjon for noen uker siden. Flere kunder kommenterte at jeg var tilbake – det var veldig hyggelig, sier Fagerhaug.

Allerede uken etter Fagerhaug var tilbake etter mammapermisjonen, var hun i gang med kursing for å bli vaksinator.

– Det har gått helt fint, og jeg har erfarne kolleger å støtte meg til. Jeg har stor sans for at apotekene tilbyr stadig flere tjenester, og at vi som er apotekteknikere også kan bidra i dette, avslutter hun. ■

Kristine Fagerhaug

Alder: 31

Bosted: bor i enebolig på Jessheim, oppvokst i Nannestad

Familie: samboer Thomas og barna Liam (5) og Helene (1)

Interesser: familie og venner, hus og hage, styrketrening

Utdanning: apotektekniker fra 2014 (NKI nettstudier og Folkeuniversitetet)

Arbeidssted: Apotek1 Hagan i Nittedal kommune

Arbeidsoppgaver: salgsteamleder og logistikkansvarlig

Fagorganisert: nei

Fremtidens fagforening

Parat UNG har funnet plassen for årets UNG-samling og er klar for en givende og inspirerende tur med medlemmene på historiske Oscarsborg festning like utenfor Oslo. Her skal de ta utfordringene nåtiden og fremtiden bringer.

Av: Kari Nestaas Ruud

UNG-samlingen er et tre dagers seminar rundt Parat UNGs årsmøte, der 50 utvalgte deltakere får muligheten til å påvirke veien videre og lære mer om Parat og deres unge satsing. Temaet for årets samling er fremtidens fagforening. Deltakerne får drøfte Parats vei videre, viktige satsninger og hvilken rolle fagbevegelsen skal ha i samfunnet videre.

Historisk plass

Oscarsborg festning er mest kjent for senkningen av den tyske krysseren «Blücher» den 9. april 1940. Den militære virksomheten er for lengst lagt ned, og festningen er nå åpen for sivile. 8.–10. oktober i år vil festningen overtas av 50 engasjerte Parat UNG-medlemmer.

Parat UNG vil besøke museum med historier om alt som har skjedd i festningens vegger, og få spennende utfordringer som skal styrke, bygge vennskap og gi ny giv. Sammen skal UNG-medlemmene ha det gøy sammen, lære mye nytt og dele ideer og erfaringer.

Pandemien har stor innvirkning på fremtiden. Håpet er at UNG-samlingen kan bidra i positiv retning med arbeidet som trengs for å beholde den gode arbeidskulturen og arbeidsmarkedet her til lands, og hva som kan gjøres internasjonalt.

Hvem kan delta?

Er du Parat-medlem og er under 35 år, er du automatisk medlem i Parat UNG. Parat UNG er Parats satsing på ungt engasjement og et ekstra tilbud for nettverksbygging og læring for deg som er ny i arbeidslivet. Formålet er å samle unge i arbeidslivet og skape engasjement for aktiv deltakelse i Parat nå og i tiden fremover. ■

*Oscarsborg Festning.
Foto: Wikimedia
Commons*

Etter koronaen kommer tilliten

Ekspertene på ledelse hevder at tillit til ansatte og friere valg av arbeidssted er nøkkelen til god ledelse etter pandemien. Travel Retail Norway (TRN), som selger taxfree på norske flyplasser, følger trenden og legger om til flat struktur.

Av: Tellef Øgrim

Mange regner med at det blir vanligere å jobbe hjemme også etter at smittefaren er avblåst og samfunnet normalisert. Men hvordan kommer endringene til å påvirke relasjonene mellom leder og ansatt? – Siden mars i fjor har det viktigste for oss vært å ta vare på folkene våre, sier Haakon

Dagestad, HR-ansvarlig i TRN, selskapet som driver nettverket av taxfree-butikker på norske flyplasser.

Nesten alle har vært permittert

Det viktigste for TRN var at ingen skulle sies opp. Selskapet har på det verste hatt 1100 av totalt 1200 ansatte i permisjon.

Bortsett fra sommervikarene, som skulle ha jobbet sommeren 2020, har ingen blitt oppsagt. Dagestad peker på at selskapet er i posisjon til å tenke langsiktig, og tror det hjelper at selskapet ikke er børsnotert.

Det er ikke bare antall permitterte som vitner om at TRN ikke har vært uberørt av pandemien. I normalår ligger omsetningen på rundt 5,8 milliarder kroner. Resultatet for 2020 er ikke offentliggjort, men Dagestad leverer likevel den korte karakteristikken «det blir lavt».

Informasjon og spasing

Noe av det første selskapet tok inn over

HR-ansvarlig Haakon Dagestad i TRN vil gi ansatte i taxfreebutikkene full adgang og mer ansvar i hverdagen. Her med hovedtillitsvalgt Linda Nordbeck. Foto: TRN

seg etter nedstengingen i mars 2020 var hvor ulikt den traff.

– De som hadde familie og barn hjemme, hadde nok å tenke på. De som hadde jobben som det sosiale i livet, fikk det tyngre, sier Dagestad.

Det ble opprettet gå-grupper i de fleste av byene der det finnes TRN-butikker. I en daglig oppdatering på nettet blir det informert om og svart på spørsmål knyttet til situasjonen. TRN har også gitt lån til ansatte, som forskudd når NAV har vært sene med utbetalinger.

– Informasjonsbehovet har vært uuttømmelig. Målet er å fjerne så mye usikkerhet som mulig, sier Dagestad.

Ikke samme selskap

Han regner med at det fortsatt vil ta sin tid før virksomheten tar seg opp. Når det skjer skal alle gjennom en innføring, >>

” Med så få på jobb blir det flere beslutninger som må tas av den enkelte.

Linda Norbeck

Hovedtillitsvalgt Linda Norbeck mener at endringene i TRN gir verdifull mestringsfølelse for den enkelte. Foto: TRN

” Før kunne en leder bestemme hvilket regime som skulle følges. Nå må regimet tilpasses oppgaver, personer og team.

Nils Brede Moe

*Forskningsjef Nils Brede Moe i Sintef advarer ledere mot å sette samme grenser for hjemmearbeid for alle ansatte.
Foto: Jan Are Hanssen*

også kalt onbarding, nesten som nyansatte, selv om de har vært ansatt i mange år.

Hensikten er å gå gjennom hvordan selskapet skal jobbe etter pandemien. HR-lederen er overbevist om at TRN før og etter pandemien ikke er samme selskap.

– Det blir et helt annet lagspill nå, med mye mer tiltro til og ansvar på den enkelte, ifølge Dagestad.

Han tegner et bilde av et selskap som har vokst seg stort «gjennom strukturer og systemer». Så kom pandemien med full nedstengning og veldig få folk på jobb. De som har vært på jobb, måtte få mer ansvar for at butikkene skulle fungere. Det innebærer flat struktur og mer tilgang for den enkelte.

– Vi kaller det «alle gjør alt». Hver ansatt får mye større tilgang til alle deler av virksomheten, og vi får et annet samarbeid, tror Dagestad.

Selv ser han ser fram til å slippe kontroll og byråkrati, og til å få frigjort kapasitet for å jobbe med utvikling.

– Reaksjonen på omleggingen har vært i all hovedsak positiv. Men endring er alltid skummelt, og det kan ta litt tid å bli vant med tanken på mye større fleksibilitet, avslutter Dagestad.

Mye er positivt

Butikkmedarbeider Linda Norbeck har vært hovedtillitsvalgt for 120 Paratorganiserte i TRN i fire år. Hun bekrefter Dagestads framstilling og mener mye positivt har skjedd til tross for den alvorlige situasjonen.

– Med så få på jobb blir det flere beslutninger som må tas av den enkelte, poengterer hun.

En ny hverdag, der medarbeiderne veksler mellom å jobbe i de forskjellige butikkene på Gardermoen, ser hun også frem til.

– Noen vil oppfatte det som utfordrende, men på plussiden blir vi mer kjent med hele bedriften og kollegaene. Jeg tror de fleste får en positiv følelse av mestring, sier Norbeck.

De beste demper kontrollen

Ifølge en fersk forskningsrapport fra SINTEF er det de lederne som allerede før koronaen torde å dempe sitt behov for å kontrollere ansatte, som har klart året med medarbeidere på hjemmekontor best.

Forskningsjef i SINTEF, Nils Brede Moe, har fulgt flere internasjonale firmaer tett i flere år. Ikke minst har han studert såkalte virtuelle, globale organisasjoner, hvor ansatte sitter geografisk spredt, særlig teknologibransjen. Likevel mener Moe at

forskningen hans er relevant også for andre bransjer.

– Utviklingen av nye måter å jobbe på kommer i stor grad fra teknologiselskaper, sier han, og peker på at både private og offentlige virksomheter plukker opp det som skjer innen ledelse og organisering fra teknologibransjen.

Hjemmearbeidet individualiseres

Når samfunnet normaliserer seg etter pandemien, mener Moe at det er viktig å huske at mengden av hjemmearbeid, eller det han kaller hybridarbeid, vil variere avhengig av både oppgavens karakter og individuelle behov.

– Før kunne en leder bestemme hvilket regime som skulle følges. Nå må regimet tilpasses oppgaver, personer og team, sier han.

En annen viktig dimensjon er at pandemien har gjort lederne jobb vanskeligere og gjort mange av dem slitne. Det er ifølge Moe lederne som er dårligst til å skille arbeidsliv og privatliv. Mange ekstraoppgaver knyttet til pandemien falt på lederne, samtidig som de selv har mistet sin tilgang på hva som rører seg i organisasjonen.

– Det er vanskeligere å lytte til organisasjonen når man ikke har den fysiske rundt seg hele dagen. Mange ledere trodde at de ansatte ville savne praten med lederne på

jobben, men savnet gjelder først og fremst kontakten med andre ansatte, som de fortsatt har på digitale plattformer. Noen ledere har en overdreven tro på viktigheten av sin egen rolle, sier Moe.

Ny erkjennelse

Mange har ifølge Moe måttet innrømme at de tok feil når de nå ser hvor mye som kan gjøres fra andre steder enn den fysiske arbeidsplassen.

– Vi har sett at noen ledere har strittet imot, men nå ser de at det fungerer, sier han.

Det fører også til at mange ledere har måttet skifte til en mer tillitsbasert tilnærming til ledelse, der de enkelte arbeidsoppgavenees særpreg, og individuelle behov og ønsker, styrer hva som gjøres hvor.

– Vi ser jo at det er høyere produktivitet i Norden under pandemien enn før, sier Moe.

Advarer mot regler om oppmøte

Moe er ikke imponert over bedrifter som vedtar hvor mange dager som er maksimum for arbeid hjemme.

– Det tror jeg er en veldig dårlig strategi. Dette er ikke noe verken ledelsen eller hver enkelt ansatt skal bestemme. Dette er noe de sammen må finne ut av, sier han.

Moe mener at det norske samfunnet, med mindre hierarkiske arbeidsplasser som gir

ansatte mer selvstyre, er bedre rigget for nye måter å jobbe på.

– Dessuten er vårt lønnsnivå høyt og lederne færre, derfor har vi vært nødt til å gi team autonomi, sier han.

Selv om det er mye snakk om at ansatte blir lettere avledet fra jobben når de sitter hjemme, mener Moe at problemet snarere er omvendt.

– Undersøkelser viser at de fleste har jobbet like mye eller mer under pandemien enn før. I vårt materiale er problemet heller at folk jobber for mye, sier han.

Ingen retur til gammel normal

Rektor ved Bergen Katedralskole og ekspert på ledelse av kunnskapsmedarbeidere, Lise Holsen, har ingen tro på at ting blir som før etter at pandemien har lagt seg.

Hun peker på at den vanlige kontrollen i form av oppmøte på arbeidsplassen har forsvunnet, ikke minst på feltet hun har størst innsikt i.

– Hvordan vet vi om det jobbes i de tusen hjem? Og hvordan kan vi som ledere innestå for kvaliteten på leveransen? Stemplingsuret har blitt borte. Hva gjør vi da? spør hun.

Nylig holdt Holsen webinar i Parat-regi om å lede «primadonna-kunnskaps-

medarbeidere». Det kan låte negativt, og hun innrømmer gjerne at primadonnaer og autonome kunnskapsmedarbeidere representerer noen særlige utfordringer for den som skal lede dem. Samtidig ser hun at primadonnaen har en indre motivasjon som er sterkere enn den en leder kan skape.

– Denne type medarbeidere trenger frihet og gode ytre rammer for å kunne beholde den indre motivasjonen. Feil type ledelse kan ødelegge den, sier hun.

Trepartssamarbeidet som utgangspunkt

Holsen mener at den norske modellen, bygget på trepartssamarbeidet mellom myndigheter, arbeidstakerorganisasjoner og arbeidsgiversiden er et godt verktøy for å komme frem til enighet om nye modeller i tiden som kommer.

Hun tror endringene vil kreve en ny type ledelse.

– Den må bygge på tillit, anerkjennelse av kunnskap, evne til selvledelse og styrkebasert medarbeiderskap.

En mer fleksibel arbeidstidsordning vil ifølge Holsen kunne få positive konsekvenser både for medarbeidere og ledelse. ■

” *Hvordan vet vi om det jobbes i de tusen hjem? Og hvordan kan vi som ledere innestå for kvaliteten på leveransen?*

Lise Holsen

Rektor og ledereksperter Lise Holsen tror mer fleksibel arbeidstid vil gi god effekt for både ledere og ansatte. Foto: Lederutvikling Norge

Daisy Elizabeth Sjørso er senior gravferdskonsulent ved Jølstad begravelsesbyrå. Foto: Jeppe Andresen, Jølstad

Det siste stellet

De fleste dødsfall er fredelige. For senior gravferdskonsulent Daisy Elizabeth Sjørso er likevel ingen dager like.

Av: Aslaug Olette Klausen

Klokka er ni på morgenen. Senior gravferdskonsulent Daisy Elizabeth Sjørso i Jølstad begravelsesbyrå har satt seg foran datamaskinen, som har vært hennes nærmeste arbeidsverktøy det siste året. Hun har allerede rukket en tur med hunden, hatt en timesøkt med yoga, og sett gjennom dagens arbeidsplan.

Samfunnskritisk virke

Det er en normalarbeidsdag, som vil si at den i grunnen ikke likner andre dager mer enn at hun har skjermen foran seg.

– To dager i uka har vi som jobber inne i Oslo, felles digitalt morgenmøte. De som jobber ute i felt, møtes imidlertid på hovedkontoret

hver dag. Det er samfunnskritisk virke. Vi trengs jo, sier Sjørso, som altså har døden som en vesentlig del av virket.

Hun kan imidlertid raskt avdramatisere arbeidet.

– Vi leser om så mye forferdelig i avisen, men vi hører ikke om alt det vanlige. Hoveddelen av vår hverdag består av naturlige dødsfall. De fleste som dør, dør fredelig på sykehjem. Det er selvsagt også trist, men det er noe annet enn ulykker og annen brå død.

Digitale sorgsamtaler

Utearbeidere i begravelsesbyrået er de som arrangerer begravelsene, er til stede på seremoniene og stiller og frakter de døde fra dødssted til seremonistad. De som jobber inne, er de som møter etterlatte til samtaler på kontoret. Under pandemien har disse som regel hatt hjemmekontor, og møtene med de etterlatte har foregått på telefon eller video.

– I veldig spesielle tilfeller møter vi fortsatt etterlatte ansikt til ansikt. Vi forsøker imidlertid å unngå det, både for deres og vår skyld, med tanke på smittevern. Men det har selvsagt vært veldig spesielt å ha sorgsamtaler digitalt. Særlig de første gangene. Telefon har vi jo brukt ved behov tidligere, sier Sjørso.

Det har allikevel gått en viss rutine i dette arbeidet nå – i den grad det er mulig i møte med mennesker.

Ofte gir møtene innblikk i langt mer enn at de pårørende er i sorg. – Dynamikken mellom familie-medlemmer kan for eksempel være anspent fra tidligere. Det gjør det vanskeligere for dem i sorgarbeidet. Akkurat det kan selvsagt være utfordrende, men det er fint å kunne hjelpe dem når

Jølstad tilbyr også egne gravferdstalere for livssyns åpne seremonier. Sjørso er blant dem, og på denne tiden i fjor var det dette hun fylte dagene med fra hjemmekontoret. Foto: Jeppe Andresen, Jølstad

man ser at til tross for uenigheter kommer de frem til en felles avskjed som alle synes er fin. Det er klart at det er givende for meg også, for da vet jeg at jeg har bidratt til noe, sier Sjørso.

Fra hjemmekontoret er Sjørso involvert i alle praktiske forberedelser til en begravelse. Det kan være å avklare om det er ønske om en kirke, et livssyns åpent lokale eller annet egnet sted for ulik religiøs tilhørighet, hvilken kistetype, blomster og musikk.

Givende gravferdstaler

Byrået tilbyr også egne gravferdstalere for livssyns åpne seremonier. Sjørso er blant dem, og på denne tiden i fjor var det dette hun fylte dagene med.

– Det første jeg gjør er å ha en samtale med de etterlatte. Det er mer sorgsamtale enn den vanlige planleggingssamtalen, som handler om alt det praktiske rundt seremonien. For gravferdstalen snakker man om livet til den avdøde. Kanskje velger man ut noen dikt som passer, eller har hatt betydning, og ofte har de etterlatte ulike perspektiver på avdødes historie, forteller hun.

Disse samtalene kan ta tid. Hun venter ofte til dagen etter med å sette sammen

fortellingene til en tale for å ta inn og sortere det som har blitt sagt.

– Mye handler også om alt det som ikke skal sies. Det er ikke nødvendigvis hemmeligheter, men slikt som egentlig er viktig å snakke med meg om for at jeg skal kunne forstå den som er død, og finne en god måte å skrive på. Det er mange hensyn å ta, sier Sjørso.

Innenfor rimelighetens grenser kan familien få korrigerende utkastet, og som regel ender det med et par kommentarer. Det viktigste er at hennes ord blir deres tale under seremonien. Gravferdstaleren holder også innledning og avslutning til seremonien. – Det å være gravferdstaler er det aller mest givende i jobben min, selv om det er ganske intenst. Jeg kommer veldig nær på, under huden, på mennesker, der og da. Selv om jeg er en fremmed i deres liv, så tar jeg med meg historiene de forteller meg videre, litt som litteratur jeg har lest. Det er levde liv, vitner om historien vår, sier hun.

De nære historiene

Om det er noe av arbeidet hun tar med hjem på kvelden, er det nettopp dette; historiekunnskap. Ikke det at tankene hennes ikke dveler ved døden til tider, og at det kan være en mulig bivirkning

Daisy Elizabeth Sjørso (t.v.) og kollega Andrine Linnea Langleite på jobb i Jølstad begravelsesbyrå. Det siste stedet av den døde hører med til livets gang. Foto: Jeppe Andresen, Jølstad.

– Hoveddelen av vår hverdag består av naturlige dødsfall. De fleste som dør, dør fredelig på sykehjem, sier Daisy Elizabeth Sjørso.

av jobben. Men det er ikke det viktigste. Det er hva hun lærer av den nære historien og andres livsbetingelser som kan prege hennes liv. De psykologiske aspektene ved samtalene omtaler hun også som gode. Fordi det gjør godt å oppleve at hun kan hjelpe og støtte andre mennesker.

– I sorg dukker det opp så mange tanker som man selv tror er sprø. At noen kan si til de sørgende at deres reaksjoner ikke er helt uvanlige, kan de oppleve som anerkjennelse. Det tror jeg er viktig, sier Sjørso.

Om det er omsorg i tradisjonell forstand hun gjør, trekker hun litt på. Hun tror det vesentligste for de etterlatte er at det er noen der som har kontroll over situasjonen, noen som har profesjonell oversikt og kan gi beskjeder om hva som skal gjøres, og ta seg av det som trengs for å skape en fin seremoni.

Det siste stellet

Det har blitt få taler de siste månedene på den tidligere blomsterhandleren og blomsterdekoratør-utdannende konsulenten. Det er fordi at hun tar en videreutdanning ved siden av arbeidet, i tillegg til å være tillitsvalgt i Parat. Dermed har hun også brukt tid på lønnsforhandlinger. Hun har dessuten ansvar for stell av døde i Jølstad, og å holde kurs for ansatte over hele landet om hvordan dette stellet best kan gjøres.

– Alle som begynner i Jølstad, begynner med å jobbe ute i felt. Det gjorde jeg også da jeg kom hit for åtte år siden. Det var da jeg ble fascinert av stell.

– *Du pleier den døde?*

– Ja. Vi gir dem det siste stellet når de legges i kisten. Vi mener det hører med til livets gang, på samme måte som alle får stell når de blir født, så bør vi stelles godt med når vi forlater livet. Vi har en fast sjekklister. Vi rengjør, lukker øyne og munn, tar på litt fuktighetskrem. De får på hvit kjortel, om de ikke har eget tøy som de skal ha på. Noen familier eller den avdøde kan ha ønsket det selv. Håret blir vasket og stelt, og så sørger vi for at det ikke er noen lukt eller lekkasjer. Det er også mulig å gjøre mer om det er ønskelig, forklarer Sjørso.

Gravferdskonsulenter er involvert i alle praktiske forberedelser til en begravelse. Det kan være å avklare om det er ønske om en kirke, et livssynsåpent lokale eller annet egnet sted for ulik religiøs tilhørighet, hvilken kistetype, blomster og musikk. Foto: Jeppe Andresen, Jølstad

Skaper en gjenkjennelighet

Liksminke er et begrep hun ikke bruker. Stellet skal heller ikke forveksles med sminking. Rett nok har de et sett med produkter som kan benyttes dersom det for eksempel er snakk om å dekke til et skjemende blåmerke. Skulle pårørende ønske syning, og ber om at den avdøde skal ha på leppestift, så ber hun om å få slikt fra familien i den nyansen vedkommende brukt. Som hun sier: Det finnes et utall nyanser av rosa, og fargen som brukes, må speile avdødes smak.

– Det viktigste vi gjør er å skape en gjenkjennelighet. Vi forsøker ikke få den døde til å se levende ut, men til å se ut som seg selv. Seg selv i sin død, sier Sjørso.

Når bestemor dør på sykehjem, har hun gjerne ligget der en stund, og de etterlatte har fått tatt avskjed ved sengen, er behovet for å se henne etter hennes død er mindre til stede.

– Brå død er mer uvirkelig, og for mange er det vanskelig å gå videre før man skjønner hva som har skjedd, og for å skjønne kan det hjelpe å se, sier gravferdskonsulenten.

Sørger for aksept

Stell ved brå og uventede dødsfall, som ulykker kan være ekstra utfordrende. Ofte

innebærer det elementer av rekonstruksjon, og hun kan også balsamere når det er behov for det.

– I slike saker retter jeg oppmerksomheten min bare mot resultatet, hvor mye det jeg gjør betyr for de etterlatte, og at jeg kan hjelpe dem til å få muligheten til å se, og slik kan akseptere at dødsfallet har skjedd. Aksepterer de ikke, er det en fare for at de ikke kommer seg videre i sorgprosessen, sier Sjørso.

For hennes egen del handler altså også dette arbeidet om å kunne hjelpe. Hun må riktignok minne seg på at den sorgen som kommer i møte med den avdøde, ikke er hennes egen. Det gjør det mulig å skape den nødvendige distansen.

– Jeg vet ikke om jeg hadde klart å stille noen jeg kjente, eller å involvere meg i planleggingen av gravferden med mindre jeg må. Jeg har kolleger som synes det er en fin ting å få gjøre, men der er vi nok skrudd sammen litt forskjellig. Da min egen bestemor døde, ba jeg om å bare få komme i begravelsen og ville ikke bidra med noe annet. Jeg skulle sørge, og ikke være på jobb, avslutter gravferdskonsulenten. ■

Parat
informerer

Parats hovedstyre i november 2019. Foto: Trygve Bergsland.

Nytt hovedstyre velges i november

I november skal Parat velge nytt hovedstyre og ny kontrollkomité. Valgkomiteen er nå i gang med sitt arbeid, og trenger innspill fra deg. – Har du en Parat-kollega som er engasjert, inkluderende, liker organisasjonsarbeid, og som har evnen til å se fremover og tenke nye tanker? Da vil vi gjerne at du foreslår vedkommende til plass i styret eller kontrollkomiteen, sier valgkomiteens leder, Svanhild Meirud. Hun understreker at det også er mulig å foreslå seg selv som kandidat. Forslag kan sendes til valgkomite@parat.com senest 20. august 2021.

Thany
Thileepan.
Foto: Trygve
Bergsland

Ny advokatfullmektig

Den 1. juni startet Thany Thileepan i fast stilling som advokatfullmektig hos Parat. Thileepan var ferdig med sin mastergrad i 2020, med enkeltemner innen offentlig politikk og administrasjon og politisk teori. Hun har bakgrunn fra Jussbuss, og har etter studiet jobbet som juridisk rådgiver hos Lederne.

Indianna Grippo. Foto: Helene Husebø

Vikar i juridisk avdeling

Indianna Grippo starter i et vikariat som advokatfullmektig hos Parat den 9. august. Grippo har fordypet seg i kollektiv og individuell arbeidsrett, samt diskrimineringsrett. Hun var ferdig med sin master våren 2021, og har etter dette jobbet som juridisk rådgiver i Forbrukerrådet.

Forhandler i staten

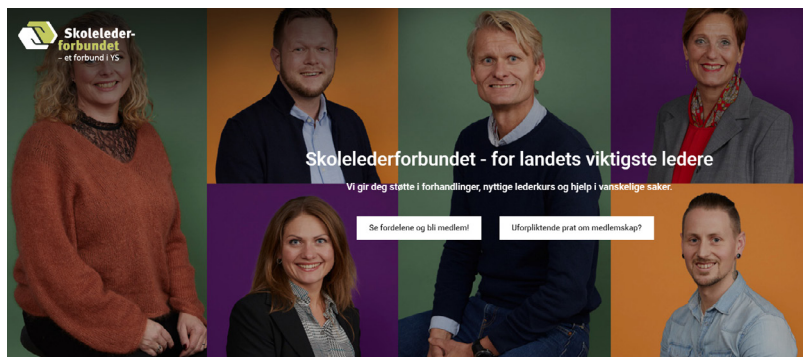
Truls Bjørhei er tilbake som forhandler og jurist i Parats forhandlings- og arbeidslivsavdeling etter en periode i Norges Fysioterapiforbund. Bjørhei vil ha ansvar for statlig sektor.

Truls Bjørhei.
Foto: Privat

Parat inngår samarbeid med Skolelederforbundet

Parat har inngått samarbeidsavtale med Skolelederforbundet om kjøp av juridiske tjenester. Skolelederforbundet er et YS-forbund med i overkant av 4000 medlemmer, og har behov for bistand fra et større juridisk miljø på juridiske tjenester. Fra før har Parat en lignende samarbeidsavtale med Stafo.

Skjermdump: [Skolelederforbundet.no](https://skolelederforbundet.no)

Parats regionutvalg (RU)

■ RU region Nord

(Nordland, Troms og Finnmark)

Leder: Lars Raymond Holm, Luftfartstilsynet

E-post: Lrh@caa.no

Åse Helen Andersen, Apotek 1 Hammerfest

E-post: aasehelande@hotmail.com

Anne-Katrine Thomassen, Brønnøysundregisterne

E-post: akt@brreg.no

Per-Christian Størkersen, Nordland Fylkeskommune

E-post: perst@nfk.no

Jorunn Kristin Trøen, Forsvaret, Indre Troms

E-post: jorunntroen@gmail.com

Dina Kaino, Tannklinikken i Alta, UNG-representant

E-post: dina.kaino@tffk.no

■ RU region Midt

(Trøndelag, Møre og Romsdal)

Leder: Morten Mørch, NTNU Trondheim

E-post: Morten.morch@ntnu.no

Grete Kambuås, BOOTS APOTEK, Trondheim

E-post: Gretkam@online.no

Ronny Johannessen, NAV IT Forretningspartner, Steinkjer

E-post: Ronny.johannessen@nav.no

Andreas Sylte, NTNU Ålesund

E-post: Asy@ntnu.no

Vigdis Rønningen, NTNU Trondheim

E-post: vigdis.ronningen@ntnu.no

Håvard Indgaard Rotmo, Heia og Skjerve Bygg AS, Ungrepresentant

E-post: havard@rotmo.net

■ RU region Øst

(Innlandet, Oslo, Viken)

Leder: Hilde Margrete Bjørklund - Cappelen Damm AS

E-post: hilde.bjorklund@cappelendamm.no

Bente Iren Tollefsen Moen - Statens Pensjonskasse

E-post: bente.iren.moen@spk.no

Stein Grindheim - SAS Ground Handling

E-post: stein.grindheim@sas.no

Ronny Kjøsø - Asko Øst

E-post: ronny.kjonso@asko.no

Anja P. Ahlstrøm – NIBIO

E-post: Anja.Ahlstrom@nibio.no

Kathrine Fjell fra SAS Ground Handling, Ungrepresentant

E-post: Kathrine.fjell@sas.no

■ RU region vest

(Rogaland, Vestland)

Leder: Gro Nondal Buvik, Sognekraft AS

E-post: gro.nondal.buvik@sognekraft.no

Odd B. Eide, Sjøfartsdirektoratet

E-post: Odd.Eide@sjofartsdir.no

Hege Solbakken Sæbø, Stavanger Aftenblad AS

E-post: hege.solbakken.saebo@aftenbladet.no

Tommy Sævareid, Vestland fylkeskommune

E-post: tommy.saevareid@hfk.no

Erik Andreassen, Gate gourmet i Bergen

E-post: eandreassen@gategourmet.com

Aina Helene Malja, Vestland fylkeskommune, Ungrepresentant

E-post: ainahelene@hotmail.com

■ RU region Sør

(Agder, Vestfold og Telemark)

Leder: Ragnhild Negård, NAV

E-post: ragnhild.negard@nav.no

Anne Britt Skomedal, Vitusapotek Elefantene Kristiansand

E-post: annebritt1962@hotmail.com

Cecilie Holt, NAV

E-post: cecilie.holt@nav.no

John-Inge Nerland – Fylkesmannen i Buskerud

E-post: fm bujin@fylkesmannen.no

Anne Lise Olsen, VAF – Tannhelse

E-post: anne.lise.olsen@agderfk.no

Gøril Fagerlund Soldal, Allkopi Netprint i Kristiansand, Ungrepresentant

E-post: goril@soldal.org

Spørsmål til juridisk og forhandlingsavdelingen i Parat

Vi som gir svar i denne utgaven av Parat er:

Lene Liknes Hansen
Advokat

Renate Messel Hegre
Forhandler

Annbjørg Nærdal
Advokat

Guro Løkken Bæro
Advokat

Bjørn Are Sæther
Rådgiver

Truls Bjørhei
forhandler

Har du spørsmål til juristene eller til forhandlingsavdelingen, kan du sende spørsmålene til trygve.bergslund@parat.com. Vi hjelper deg som medlem med alle typer problemstillinger knyttet til arbeidsforhold og tolkning av avtaleverket. Du kan også ta kontakt med oss når det er behov for skriftlig og muntlig rådgivning i forbindelse med omorganisering, nedbemanningsprosesser, ferie, arbeidstidsordninger, trygdespørsmål og lignende.

Fri for å flytte

Jeg skal snart flytte. Har jeg krav på fri én dag fri for å flytte?

Arne

Svar: Det er det ikke sikkert du har.

Arbeidsmiljøloven regulerer ikke rett til fri ved flytting. Om du skal ha rett på fri, må dette i så fall følge av tariffavtale eller annen avtale i virksomheten din. Du må derfor sjekke ut dette. Dersom du ikke har krav på fri, anbefaler jeg at du prøver å avtale med

arbeidsgiver at du likevel får fri denne ene dagen, eventuelt ved bruk av en feriedag.
Lene

Rett til fri

Jeg jobber i en butikk i Oslo. Min arbeidsturnus er lagt opp slik at jeg har én fast fridag annenhver mandag. I år falt 2. pinsedag på fridagen min. Er det riktig at jeg ikke har rett til å få denne fridagen igjen?

Camilla

Svar: Ja, det er riktig. Du har ikke rett på ny fridag dersom denne faller på en hellig- eller høytidsdag. Det samme gjelder også for eksempel om du er syk eller har ferie på din oppsatte fridag. I motsatt fall, hvis du ikke får opparbeidet tid til fridagen fordi det inntrer hellig- eller høytidsdager, er syk eller har ferie i opparbeidelsestiden, vil du i så fall ha rett på din oppsatte fridag.

Renate

Feriepenger som permittert

Jeg har vært 40 prosent permittert siden april i fjor. Hvordan vil de nye reglene om feriepenger på dagpenger bli for meg?

Elise

Svar: Dersom du fortsatt er permittert per 7. juni, vil du ikke ha rett på feriepenger av dagpengene, fordi forskriften som regulerer dette sier følgende:

«Medlemmer som per 7. juni 2021 mottar dagpenger og har rett til å ta ferie med dagpenger i inntil fire uker etter folketrygdloven § 4-5 tredje ledd, har ikke rett til feriepenger etter første ledd».

Dette betyr at alle som per 7. juni har hatt dagpenger i mer enn 52 uker, har rett til å ta ut ferie samtidig som de får dagpenger. Derfor får de ikke feriepenger. Dette gjelder også for de som er delvis permittert. Det betyr at om du ikke skal miste retten til å ta ferie samtidig som du får dagpenger, må du ta ferie før du begynner i 100 prosent jobb igjen. Hvis ikke blir også retten til å ta ferie med dagpenger borte, samtidig som du ikke har krav på feriepenger på dagpengene.

Annbjorg

Lav ansiennitet, men lang erfaring

Det skal sies opp folk på jobben min nå. Jeg har jobbet i hotell i over 30 år og reagerer på at jeg likevel ikke får så lang ansiennitet på listene som settes opp. Jeg startet i hotell da jeg var 22 år gammel, og har bare jobbet her i Oslo. Jeg byttet jobb til hotellet jeg er på nå, i 2017. Noen sier det er derfor. Jeg synes det er urettferdig når jeg bare har jobbet ved hotell. De sa også, da jeg ble ansatt, at jeg får god lønn siden jeg har vært ansatt så lenge. Er det riktig at jeg da bare skal ha 4 års ansiennitet?

Dorota

Svar: Når du bytter arbeidsgiver, avbryter du ansienniteten din. Du starter da på nytt, selv om du er i samme bransje. Dette er viktig å være klar over før du velger å bytte jobb. Loven regulerer ikke hvor mye man skal ha i lønn, dette er en forhandlingssak. Har du mye erfaring er du ofte flink i jobben din, og får høyere lønn. Noen arbeidsplasser har

også traiffavtaler, der arbeidsgiver er bundet til å gi en viss lønn. Relevant arbeidserfaring legges til grunn i disse tabellene. Jeg tenker det er det de har vist til da du startet i 2017.

Jeg råder deg til å ta kontakt med din lokale tillitsvalgte i Parat for bistand. Dersom du mener at oppsigelsen kanskje ikke er saklig, kan vi i juridisk avdeling i Parat gi en vurdering av hvordan saken din står. Husk at det er korte frister dersom det kommer en oppsigelse. Lykke til!

Guro

Pensjonist på jobb

Jeg er pensjonert hjelpepleier, og har fått forespørsel fra min tidligere arbeidsgiver om jeg kan jobbe en del for kommunen. De har akutt behov for helsepersonell på grunn av pandemien, men jeg er bekymret for å få problemer i forhold til NAV og pensjon. Hva bør jeg gjøre?

Sven

Svar: Nye tiltak innebærer at personell som mottar alderspensjon, særalderspensjon eller AFP fra offentlig pensjonsordning, samtidig kan motta ordinær lønn etter tariffavtalen, uten at pensjonen reduseres. Dette skjer ved at de ordinære reglene om reduksjon av pensjon mot inntekt suspenderes for en tidsbegrenset periode i forbindelse med utbrudd av koronaviruset.

Du som arbeidstaker skal da meldes inn i pensjonsordningen, og vil få pensjonsopptjening og de rettighetene som følger av medlemskapet. Det er lagt til grunn at ingen skal tape pensjonsmessig på medlemskapet.

Dette tiltaket gjelder til og med 1. juli 2021, men Arbeids- og sosialdepartementet har foreslått å forlenge det til 1. januar 2022.

Du kan med andre ord jobbe for kommunen og motta ordinær lønn uten å få problemer i forhold til NAV eller pensjonsleverandør, foreløpig fram til 1. juli 2021.

Bjørn Are

Mer ansvar på jobb

Jeg har fått nye arbeidsoppgaver med mer ansvar. Jeg ønsker å forhandle lønn, men sjefen min sier jeg må vente til neste lokale forhandlinger. Stemmer dette? Jeg jobber i staten.

Paulette

Svar: Det kommer an på hvor store endringer det er snakk om i arbeidsoppgavene dine. Dersom det har skjedd «vesentlige endringer» som følge av dem, kan du be om å få justert lønnen din etter Hovedtariffavtalen i Staten §2.5.3 første ledd a. Jeg vil anbefale at du foretar en sammenligning av din opprinnelige stillingsbeskrivelse og de oppgavene du har i etterkant. Dersom det kun er små justeringer, kan du skrive dem ned og ha dem klare til neste lokale oppgjør. Om du mener de er vesentlige, skal du fremme et krav nå. Ta kontakt med din tillitsvalgte for prosessen videre, og eventuelt videre bistand til å fremme kravet. Lykke til!

Truls

	MØBEL	▼	ARBEID	▼	ØYNE	▼	FRA	INN-	SIDEN
	PLANTE		LAND- INGS- STED		NOKAS- RANER				
	BIOGRAF						IKKE		UT
	EN								
	BORIS								
	HOS				LEDD				
BØKER									
IAKT- TAKERE	▼	SNAKKE	DU OG DU	▼	TRÅL		KV. NAVN		
		1	FØLSOM		ANSIKT		HJORTE- DYR		
									TEV- LING
SPURTE		EN BEHN			MYRDER				
		KONJ.			VED SJØEN				
SPILL- KORT					FORE- TAK				
					URO				
FRØ			SENIOR	TIE					UTROP
				BJØRNE- BOLIG					KARAK- TERI- SERER
▼		DRIKK					BE- VILGES		
		GODT LIKT							
PUS- LING		FØRSTE- KLASSES FOR- BEREDE			FOS- FOR		GJÆRET		
							KNEIPE		
▼			SLIT	SUMERISK GUD		HOLK			
				PROSJEK- TILER		FASE			
GRANNE									PEKE UT I LEK
BRYGG		FREM- GANG					PLATE		
		SPRØYT					LØVTRE		
FOSSIL KVAE			PAVE- NAVN		GRUVE- GANG				
			VERN		NEST- LEDER				
ROLIGE					NAVN- LØS		SJOFLE		
					5				
MÅL- VAKT PÅ BENKEN									

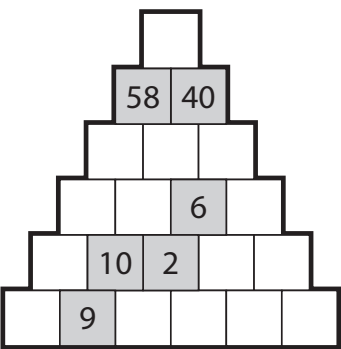
MINI KRYSSORD

1	2	3	4	5
6				
7				8
			9	
10	11		12	13
14				
	15			16
17	18		19	20
21				

- Vannrett**
- EU-land
 - Kvinne
 - Fullkommen
 - Fniste
 - Kraftløs
 - By i USA
 - Kattedyr
 - Rhodium
 - Lauge
 - Veggkledning
- Loddrett**
- Fortvilet
 - Vær hilset
 - Sjøpattedyr
 - Havørn
 - Negativ elektrode
 - Hvetekim
 - 4 + 5
 - Encellet organisme
 - Munter
 - Besvergelse
 - Eie
 - Fins

TALL PYRAMIDEN

Alle feltene skal fylles med tall. Noen tall er fylt inn på forhånd, og dette utgjør summen av tallene i de to feltene under. Du må sette inn begge tallene i de to tilstøtende feltene for å finne tallet i feltet over, og motsatt, du finner tallet i feltet ved siden av fra tallet i feltet over.

Løsningen på kryssordet i medlemsbladet Parat nummer. 1 – 2021 er: «SOMMER OG SOL I SAN SEBASTIAN». Den heldige vinneren er: Berit Hammer, fra Steinkjer. Frist for å sende inn løsning på neste kryssord er: **3. september 2021.**

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten som e-post til **trygve.bergsland@parat.com** eller ordinær post til: **Parat, Postboks 9029, Grønland, 0133 Oslo**

Husk å merke e-posten/konvoluttet «Kryssord 2/2021». Husk også å skrive på ditt eget navn og adresse.
Premie: Horizon, alpukka-pledd av 50 prosent alpakkauull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Løsning:

.....

Navn:

Adresse:

.....

SUDOKU

	5	8	2		9	7		4
7			6			5		
		6	7				8	9
		9			7		1	6
	8	7			2		5	
	1		5			9		
		4			8			
		5	9	7				1
	6		4	5			2	7

Lett

© Bulls

		6	2			9		7
7	2			9				4
	3			6				
2			6			7	8	
	6			8				
4			3				9	6
		3			8	4		9
	1		9		4		7	
9	8							

Middels

© Bulls

		3						
	1			7				9
9	6						1	2
						9		
4	1	6				3		
3		9						5
								4
1			4		5	7		
		5	3			2	6	

Vanskelig

© Bulls

T	T	S	Æ	N	Æ	E	D	I	E	S	E	L	K	S
T	S	I	I	I	R	Ø	G	K	E	D	E	T	O	J
E	E	H	L	R	M	E	R	I	N	N	Å	K	R	E
L	T	R	T	S	Y	Y	V	E	L	M	R	U	A	F
B	A	Y	V	B	T	T	G	O	O	E	B	R	L	S
U	E	H	R	A	A	R	S	T	T	D	D	B	L	R
D	L	Z	M	A	E	R	E	T	T	U	Æ	A	Y	A
S	F	L	L	V	N	P	C	K	U	P	A	D	L	D
O	Å	D	S	N	L	N	R	E	K	Y	C	Ø	B	I
V	M	V	E	A	B	E	E	E	L	E	B	L	Q	O
A	A	I	G	C	I	H	B	R	I	O	L	A	C	G
D	U	G	E	B	M	O	C	Y	W	P	N	I	B	R
R	E	G	G	Y	B	N	N	I	Å	J	O	A	G	A
D	Å	B	G	L	I	T	R	E	N	D	E	K	I	F
K	Æ	Ø	X	O	P	P	H	E	T	E	T	E	Y	J

KRYSS OG TVERS

Finn alle ordene. Ordene kan stå vannrett, loddrett eller diagonalt, og kan ofte stå skrevet baklengs.

1. ADELIGE
2. AUTOVERN
3. AVSVERGENDE
4. BABYUTSTYR
5. BARCELONA
6. DAVOS
7. DIESEL
8. DUBLETT
9. GLITRENDE
10. INNBYGGER
11. KOPIER
12. KORALL
13. KURBAD
14. MATYRKE
15. MOTEPLAGG
16. OPPHETET
17. SJEFSRADIOGRAF
18. TILSTREKKELIG
19. TYRANNER
20. WYCOMBE

Ordplunder

Bokstavene i ordet under har blandet seg litt. Kan du finne fram til riktig ord ved å plassere bokstavene i riktig rekkefølge i de hvite feltene?

Den grå teksten på siden gir deg noen hint. Skjul teksten om du ikke vil ha hjelp.

O D R E L K K K Ø

FYLL INN ORDET:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

NOEN SMÅ HINT

- Ordet starter med bokstaven D
- Vanlig å ha på huset
- Lager lyd

PARATS TRENINGSSIDE MED HJERNETRIM

Sender du oss løsningen på alle oppgavene på denne siden, er du med i trekningen av et Horizon, alpaka-pledd av 50 prosent alpakaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Frist for å sende inn løsningen er 3. september 2021.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten på e-post til trygve.bergsland@parat.com, eller ordinær post til: Parat, postboks 9029 Grønland, 0133 Oslo. Husk å merke e-posten/konvolutten «Hjernetrim 2/2021». Vinneren av hjernetrim i 1/2021 er Mari Mundal, fra Hellevik.

Sommartider, hej hej, sommertider!

Sjelden har vel sommeren vært så etterlengtet og behovet for sol og varme så stort som i år, selv om årets sommer ikke betyr ferie og fri for alle våre medlemmer. Noen av dere skal endelig tilbake i full jobb.

Selv om usikkerheten i forbindelse med pandemien fortsatt er stor i mange bransjer, ser vi endelig håp om en mer forutsigbar hverdag.

Vi vet at mange av våre tillitsvalgte har hatt utfordringer som ikke har vært enkle å håndtere. Det er ikke lett å være til stede for medlemmene når man sitter på hjemmekontor i månedsvis eller har måttet bruke all sin tid på å redde bedriften man jobber i. Det har vært ekstra vanskelig å bli kjent med nye kolleger, og praten rundt kaffekoppen er nærmest forsvunnet. Hvordan skal man da kunne rekruttere nye medlemmer eller oppfylle forventningene som medlemmene har til en som tillitsvalgt? Hvordan skal Parat igjen bli synlig på arbeidsplassen?

Dette er et spørsmål Parat tar på alvor, og vi har jobbet hardt for å finne nye verktøy som gir nye og bedre måter å kommunisere på. Et godt eksempel er appen som lanseres for fullt i disse dager. Her vil dialogen mellom medlemmer og tillitsvalgt gjøres enklere og bedre. Et annet eksempel er eksplosjonen av digitale webinarer og kurs, noe som gir langt flere mulighet til å delta.

Synlighet handler om så mye, alt fra å gjenkjenne en oransje Parat-logo til å lese om YS-påvirkningen av statsbudsjettet, eller det å faktisk se hverandre «live». Vi i Parat trenger å bli mer synlige, og vi må bli flinkere til å snakke om verdien av det organiserte arbeidslivet, og verdien av å være organisert for den enkelte arbeidstaker. Vi må tørre å skryte når vi har fått til noe bra og vi må bli bedre til å markedsføre godene vi faktisk har som medlemmer i Parat og YS. Her kan vi alle bidra!

I en stor markedsundersøkelse som YS utførte i vår viser det seg at både eksisterende og potensielle medlemmer er opptatt av de ulike medlemsfordelene vi tilbyr. Undersøkelsen viser også at informasjonsbehovet om disse fordelene er stort, og at vi kan bli mye bedre. Hvor mange av dere har hørt om YS Pensjon eller kjenner til den nye tannhelseforsikringen? Hvis vi i felleskap klarer å synliggjøre fordeler for den enkelte, vil det kunne hjelpe oss med både å beholde eksisterende medlemmer, men også å rekruttere nye.

Nestleder i Parat, Anneli Nyberg. Foto: Trygve Bergsland.

Til slutt skal vi ikke glemme den viktigste årsaken for å være organisert: tariffavtalen og forhandlingsrettighetene den gir. Vårens lønnsforhandlinger er så og si ferdige, og selv om riksmekleren har hatt en stri tårn i år, så har de fleste kommet frem til et godt resultat og fått noen ekstra kroner i lønnsposen. Dette kommer ikke av seg selv, og det må vi fortelle om på våre arbeidsplasser. Det må dyktige tillitsvalgte til, noe vi har sett utallige eksempler på i Parat gjennom årene.

Nå venter sommeren på oss, og som nestleder i Parat ser jeg frem til nye (og gylne) tider og velger å avslutte som jeg begynte, med en rad fra en svensk hit fra 80-tallet: «Sommertider, hej hej sommertider. Jag känner det är nånting på gång!»

Anneli Nyberg

Anneli Nyberg
Nestleder i Parat

Facebook: facebook.com/AnneliNybergParatYS

Hjelp når du trenger det!

Trenger du hjelp med spørsmål knyttet til lønn, tariff, arbeidsforhold, medlemskap og kontingent, kan du nå enten kontakte din tillitsvalgte eller hovedtillitsvalgte, eller du kan kontakte Parat direkte. Kontakt gjerne ditt nærmeste regionkontor først, så veileder de deg videre. På disse sidene finner du kontaktinformasjon både til Parat og Farmasiforbundet. Husk at du alltid kan kontakte oss på 482 10 100 eller medlem@parat.com.

Farmasiforbundets hovedtillitsvalgte

Private apotek

Boots

Inger Johanne Opseth
Boots apotek Elverum
Telefon: 977 85 188
ij.opseth@boots.no

Apotek1

Monika Nilsen
Apotek 1 Vestvågøy
Telefon: 913 68 268
mjanilse@online.no

Vitusapotek

Anita Sveum Nilsen
Vitusapotek Sandvika
Telefon: 67 55 19 00 / 970 60 141
anita_sveum_nilsen@hotmail.com

Sykehusapotek

Midt:

Liv Reisch
Sykehusapoteket i Trondheim
Telefon: 73 86 42 00 / 924 10 932
liv.reisch@sykehusapoteket.no

Vest:

Bertha-Regine Lilleås
Sjukehusapoteket Haugesund
Telefon: 478 60 498
bertha.regine.lilleas@sav.no

Sør-Øst:

Eva Irene Holmen
Sykehusapoteket sør/øst
Telefon: 926 33 390
eva.irene.holmen@sykehusapotekene.no

Nord:

Beate Borge
Sykehusapoteket i Tromsø
Telefon: 415 13 546
beate.borge@sykehusapotek-nord.no

Parats regionkontorer

Oslo:

Lakkegata 23
ost@parat.com

Rådgiver Bjørn Are Sæther

bjorn.are.sether@parat.com
Telefon: 959 77 054

Rådgiver Nathalie Gullager

nathalie.gullager@parat.com
Telefon: 482 84 449

Rådgiver Ståle Botn

stale.botn@parat.com
Telefon: 476 16 392

Rådgiver Bjørg Skuthe

bjorg.skuthe@parat.com
Telefon: 969 42 646

Tønsberg:

Grev Wedelsgt. 12
sor@parat.com

Rådgiver Unn Kristin Johnsen

unn-kristin.johnsen@parat.com
Telefon: 934 80 218

Tromsø:

Grønnegata 3B
nord@parat.com

Rådgiver Siren Somby

siren.somby@parat.com
Telefon: 419 33 359

Rådgiver Jo Sigurd Aurvoll

jo-sigurd.aurvoll@parat.com
Telefon: 472 76 963

Kristiansand:

Vestre Strandgt. 42
sor@parat.com

Rådgiver Marianne Hårtveit

marianne.haartveit@parat.com
Telefon: 971 67 293

Bergen:

Strandgaten 1
vest@parat.com

Advokat Ketil Mæland-Johansen

ketil.maeland-johansen@parat.com
Telefon: 982 55 809

Rådgiver Jørgen Dræge

jorgen.draege@parat.com
Telefon: 404 54 606

Rådgiver Laila Sæterdal

laila.saterdal@parat.com
Telefon: 481 84 995

Trondheim:

Kjøpmannsgt. 25
midt@parat.com

Rådgiver Anita Rosmæl

anita.rosmal@parat.com
Telefon: 936 15 942

Rådgiver Bente Hermanstad

bente.hermanstad@parat.com
Telefon: 915 90 708

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea!

Som medlem av Parat får du et av Norges beste billån. Nå med en rente fra 2,85%.

Priseksempel: Eff.rente 4,36 % kr 150.000 o/5 år, etableringsgebyr kr 2.000,-. Tot. Kr 166.860,-

Søk lån til bil, MC og caravan på billan.nordea.no

parat